

ERDÉLYI HIRADÓ.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt.	Negyed évre	3 frt.
Fél évre	6 frt.	Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára 4 kr.			
Megjelenik mindennap, a vasár- és ünnepnapok kivételével.			

Szerkesztőség: Belkőzéputca 21. sz. (posta-épület.)

Kiadóhivatal: Fötér 6. sz. (Wolff gyógyszer. háza.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetésüket fölvesz a kiadóhivatal és Horatsik J. könyvkereskedése. (Fötér, Nemzeti szálloda.)

Hirdetési díjak:

Egy c. centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték 30 kr.

Nyilttéri cikkek

háromszor hasábozott garmond sora, vagy annak tere után 25 kr. fizetendő.

A POLGÁRI HÁZASSÁG.

— Két cikk. —

II.

A katolikus egyház kétségkívül konservatív volt nálunk is, mint másutt. Jogaihoz, kiváltságaihoz ragaszkodott, kizárólagos akart lenni nálunk is, mint mindenütt. De a korszellemmel nem szegezett szembe törhetetlen dacot. Politikai és társadalmi fejlődésünk előtt nem emelt áttörhetetlen gátokat. Soha sem hozta azon kényszerhelyzetbe a magyar államot: hogy a haladás szekerén keresztül robogjon rajta.

A katolikus egyház nálunk még ma is oly kiváltságokat élvez, minőkkel nem bír sehhol a földkerekségen, — s e kiváltságok dacára lehetséges volt a szabadelvű haladás ugy a politikában, mint a vallási törvényhozásban, mert a hazafias katolikus hívek preszsiója folytán, az egyház férfiai soha sem mehettek túlzásba, conflictust állam és egyház között nem idézhettek elő.

És így nem csak a kard élével, s a hatalom és hatalom közti békekötések segítségével lehetett és kellett kicsikarni a felekezetek egyenjóságát Békés uton is lehetséges volt megszüntetni a felekezetek közti surlódásokat. Minden vallásfelekezett, a bevett vallások sorába igttatott — a nélkül, hogy kulturharczra leendett szükség.

Pedig ez már érintette a katolikus egyház jogait és kiváltságos helyzetét. De vajjon, a keresztény-zsidó közti házasságról törvény mivel sérté az egyház jogait? . .

Na de hát nekik nem kellett. Ezt az ország tudomásul vette. De tudomásul vette azon intést is, hogy félrendszabályokkal to-

vábbra megállapodnia nem lehet, hanem haladnunk kell a teljes polgári házassági intézmény felé, mert erre szükségünk van; mert a mostani egyházi házasság intézménye lépten-nyomon a polgárok jogaiba ütközik, törvénynek nem mondható, mert itt-ott szabályaitól az eltérést megengedi és végre a mi fő, a társadalomban az erkölestelenség metelyét terjeszti s a vallás iránti bizalmat ingatja meg, mert az oly polgár, ki házassága által anyagi helyzetét veszélyeztetve látja, készek szakítani mindennel, hogy sem az egyháznak szabályaihoz való merev ragaszkodása miatt helyzetét veszélyeztesse.

Avagy nem hivatkozhatunk e a multnak feljegyzett eseményeire, melyeknek hosszú sorozatában ott látjuk egész napjainkig lenyulni az erkölestelenséget, melynek magvát az egyházi házasság szabályaiban látjuk elvetve; vagy mi más az, midőn a házastársak több évi együttlakás után bármi oknál fogva elválnak s mással oly viszonyt kötnek, mely eltekintve az egyház szabályaitól, a társadalmi illemmel ellenkezik, s ennek korlátozására mit találunk a kath. egyházi házasságok szabályaiban?

Semmit.

És ha e ki nem elégitő felelet után még tovább kérdezősködünk, a felelet az leend: hogy majd össze fognak ismét menni!

Még sorolhatnánk több viszásságot is elé, de ennyi is elég annak a feltüntetésére, miszerint a polgári házassági intézménynek, ép mint a legtöbb államban, nálunk is szükséges a behozatala.

Az egyház azon joga pedig semmi okkal be nem bizonyítható, melylyel a házasságot jogkörébe tartozónak állítja.

Igy névszerint, hogy elsőbben is a katolikus egyházzól szóljunk, — ezen egyháznak az Istentől nyert jogra és a házasság isteni eredetére való hivatkozására sokat nem adhatunk. Isteni eredete van, a mennyiben minden szép és nemes intézmény, az emberiségre gyakorolt befolyásánál fogva azzal bír, — isteni intézmény, mert minden, mit az ember létesített — „onnan felül származik az égből, a világosság atyjától” — mondja a biblia.

Protestáns alapelveink szerint, a házasság nem tartozik a szentségek sorába, isteni eredete is csak az életre gyakorolt nagy hatásánál fogva lett általános nézet. A protestáns egyház hozzá nem köt kizárólagos jogot, csupán arra ügyel fel: hogy a házasság megkötése az állami törvény értelmében történjék. Hol, ki előtt kötöttet a házasság: nem lényeges; és így a protestáns egyház, a polgári házasság kérdésében ellenséges állást nem foglalhat el, ha az állam veszi kezébe a házasság rendezését.

A szabad egyház s szabad államban a polgárok szabadságának is teljesnek kell lenni, s ki beszélne ott tökéletes szabadságról, hol az egyházzal természet és jogilag semmi összeköttetésben nem lévő családi életben döntő szava van az egyháznak, hol a polgárokra erőszakolják a menyországot, a nélkül, hogy ráhagynák, hogy kinek-kinek legyen az ő hite szerint, hol két egyént, kik belátják, miszerint a köztök kötött házasság célját együtt el nem érhetik, elválaszthatlanul egybekössön, s egész életére boldogtalanná tegyen, — holott külön-külön még mindegyikük boldog lehetne, — hol az anyagi életet a vallás szabályozza, s két egymást szerető sziv, melyekben a boldog házasság minden

AZ „ERDÉLYI HIRADÓ” TÁRCZAJA.

— Április 19. —

A régi magyarok vallása és műveltségi állapotjuk.

— Az „Erdélyi Híradó” eredeti tárczája. —

III.

Thuróczi (II. c. 52.) leírta a Salamon, Geyza és László közti harcöt, azt jegyzé fel: hogy a győztes Geyza, felette illetőde volt az elhult magyarok sokaságán, fájdalomában haját tépte vagy vagta el s az orcáját felsőbbé. Hasonlót tesznek — mint írta tovább — a nők is, ha gyermekeiket elvesztik, hajaikat gyász jelölül levágják s arcaikat felsőbbé.

A temetés napján sátor alá helyezék — mint a fennebbi leírás mondja — a holttestet, a rokonok kosokat s lovakat öltek le, melyeket a sátor eleibe rendbe raktak, akkor képöket késsel felkarcolták, hogy vérök, könnyeikkel összefolyanak, — hét izben tették ezt meg, és azzal a gyász-fájdalomnak vége volt. A sírhelyet emlékjelölül köraká sokkal vették körül, annyi követ raktak, a hány ellenséget megölt életében a megholt. A sírdom bokon lovakat is áldoztak.

Meg kell itt említenünk aranyosszéki székelyek régi szokását, mint azt Bod Péter kézírati jegyzeteiben emlékezetben tartja, melynél fogva, mielőtt a koporsót sirba ereszték, abba belé lövöldöztek; több mint bizonyos ez is pogány szokás maradvány volt, s csak a fegyverek változása okozta a sirba lövöldözést, — hajdan bizonyosan nyílal lövöldöztek, s ez az oka, hogy pogány idöszaki sírokban gyakran találtnak nyilvesszők, s ámbár

igaz az is, hogy fegyveriket ismellé tették a holtaknak, de néha több nyídarabra akadtak asatáskor, s más fegyvernemek gyakran hiányoznak.

Hogy vajjon elégették-e pogány elődeink halottaikat avagy nem? — erre határozott feleletet egész általánosságban nem lehet adni. Mert régi sírkiasások egész biztosságot erre nézve nem adnak. Hogy hullákat égették el, arra igenis vannak nyomok, de viszont arra is van, hogy a hulla nem égettetett el. Ugy látszik, erre általános szabály nem volt, tetszé-ire volt bizva mindenkinek.

Az elmondottakból láthattuk, hogy őseinknek vallásuk, a nyers természet imádáson felülemelkedve, tisztán egy isten imádás volt. Tisztelték ugyan az eget, napot, vizet, himnusokat énekeltek a földnek; de csak azt imádták, Istennak azt nevezték, ki a világ mindenségét alkototta, azt fentartja s igazgatja, — ennek tiszteletére mutatták be áldozataikat.

De az is be van bizonyítva, hogy a székelyek közt, kik tudvalevőleg a hunok maradékai, a keresztény vallásnak számos hívei voltak, mielőtt az egész ország fölvette azt. Az ily hitűek — Háner szerint — az Áriusi hitet követték; a miből az tűnik ki, hogy a 4-ik században üldözött áriusi papok, Attila birodalmában is terjeszték hitöket. És maga Attiláról tudvalevő dolog, kinek fő laka Erdélyben Udvarhelyt volt, hogy nőket magának, különböző keresztény fejedelmi családokból hozatott, s fiait keresztény hitben nevelék nejei. A hogy világhódító ez ellen semmi kifogást nem tett, maga azonban megmaradt a pogány hiten.

Sőt Hieronym bebizonyítá egy ily iratában, hogy a hunoknak már az első században hirdették — még Ázsiában — az evangéliomot s a sőtárokat tanulták. Ha mindezen jelenségekhez hozzá vesszük az egy istenben való hitöket, — cseppet

sem csodálhatni, ha a keresztény vallás oly kis elmentálással lett általánossá őseink közt.

A világ egy népe sem tüntet ehhez hasonló jenséget fel. — De az is igaz, hogy ez részben azért volt lehetségs, mivel őseink vallása nem volt szoros értelemben vett — pogány-vallás, hanem az isten hitével, a kapocs már nagyon is megvolt a keresztény vallás dogmájával!

Ezzel áttérhetünk őseink műveltségi állapotának a kérdésére? . .

Erre határozott feleletet adni természetesen nem lehet. Azonban óvakodjunk attól, hogy az akkor élő külföldi írók leírásait fogadjuk irányadóul el. És pedig leginkább azért, mert nem pártatlanok. Őseink tudvalevőleg félszázadnál tovább tarták rettegésben a külföldet. Majd minden évben bekalandozták Európa egyik s másik tartományát, zsákmánnyal megrakottan tértek hazájokba vissza. Mi természetesebb tehát, mint a külföldi írók, a legsötétebb rajzot adák a róluk való leírásaikban — már csak nemzetiségi hiúságból is — bosszankodva, hogy a magyaroktól annyi vereséget szenvedtek. Nemzeti hiúságuk azt meg épen nem szivelheté el, hogy Németország, a keleti császárság, évi adófizetésre aláza a magyarokkal szemben magát, csakhogy beütéseiktől megmentve legyenek. Ezért oly epés az egykori német írók leírásai őseinkről. Ezért irtak a keleti írók is oly részrehajlólag ö rölük. Azonban a német írókat túlzásban egy sem multa felül.

Hogy elődeink egész miveletlenek nem lehettek, azt eléggé bebizonyítá hadjáratauk. Egész miveletlen nép, kénytelen lesz új hazát hódítania oly alakban, hogy az az állandóságot jellegét öltse magára. A külföldön tanusított magaviseletük, midőn nagy harcöket folytatták, több oly humánus tetteiket jegyzé a történelem fel, minő nem igen telne ki félvad népektől. És ha már egyéb nem, hát miveletlenségük ellen legfényesebben tiltakozik

kelléke megvan, nem lehet egymásé, mert vallásuk tiltja közöttük a házasságot.

Mi nem vagyunk elfogultak, — de azt tartjuk, hogy a legnagyobb boldogságot sem szabad az emberre erőltetni és épen azért kívánunk minden egyes polgárnak teljes polgári és vallási szabadságot. Hadd üdvözljön mindenki a maga módja szerint.

Ha továbbra is tétlenül maradnánk, bekövetkezne a haladó közszellem mely oda érlelné a közvéleményt, hogy a mit az egyház nem enged, de az állam törvényes formák nélkül is tűr, a felek házasság nélkül fognak együtt élni; — lesz-e még továbbra is poroszlója az állam az egyháznak; megtagadhatja-e továbbra is a teljes polgári jogokat az ily viszonyok gyümölcsetől? . . . Az állam sokkal jobban megfelel céljának és feladatának, ha a korszerűtlen törvényeket eltörli, vagy azok alul emancipál, mint ha azok sértését tűri.

A polgári házasság ellenzői nem is tudják, miből áll a polgári házasság. Mert ha tudnák, akkor nem állítanák azt: hogy a lelkiismereti szabadsággal ellenkezik és a családi békét feladja, az erkölcselenségre vezet.

Hogyan? . . .

Hiszen annak, ki a polgári hatóság előtt frigyét kötött, szabadságában áll rögtön a templomba mennie és az egyház áldását kikérni. Miképp lenne ezáltal valaki lelkiismerete, meggyőződése korlátozva? Avagy ott a családi béke fel van-e dülva? . . . Vagy pedig az erkölcselenséget látjuk-e ott uralkodni?

Hiszen épen abban van a családi békének garantíája, ha nem fogjuk megtiltani, hogy a különböző vallású egyének egymással frigyét köthessenek. Épen abban van egyik biztoséka az erkölcsiségnek, hogy ne kényszerítsük törvénytelen házasságra azokat, a kiknek a fennálló törvények nem engedik meg, hogy törvényes házasságot köthessenek.

A polgári házasság intézményének egyik legnagyobb következménye, melyet maga után von, hogy a vallástól elkülönítve, minden vele járó érdek alól föl szabadul s a törvény védelmére bizatik.

Ez fontos körülmény, mert a vallás ezáltal ismét egy oly tehertől szabadul meg,

— vallásuk! Egész miveletlen népek nincs oly tiszta fogalma az Istenségről, miként ez őseinknél volt!

Továbbá mint Katona írja (Katona histor. erit. ducump. 192.), Árpád arany- és ezüstkészületekkel vendégelte meg vezéreit Ó Budán, Attila törnyos magas lakában. Leo császár is gazdag legyverkezettnek s ékes szerszámú lovasoknak írja le őseinket, a mi eléggé bizonyítja azt: hogy ők azon időkhez képest műveltségben is tulszárnyalták az általuk meghódított népfajokat. Azt pedig több leírásból tudjuk, hogy a magyarok már a honfoglalás bevége után, állandó lakásokat kezdenek építeni; kényszerítve utóbb erre más fajtákat is, mint például a sátrakban lakó kunokat.

Az afféle leírások, hogy a magyarok szót ruhát nem ismertek, vadállatok bőrében jártak, hi telt nem érdemelnek, vagy legfőlegb is azt a köznépről kell érteni, mely mint másuttis, bocksorban járt s állatok bőrből ruházódott.

Valamint Árpád, ugy Attila udvarában is hadi tettekről énekeltek ebéd alatt és ebéd után. Priscus erről így ír: Estvefelé, hogy az étkeket elszedték, két scytha a tőlük készült énekeket Attila győzelmeiről tennszóval mondták el, a vendégek mélyen hallgattak, némelyek gyöngyörködtek a versokban, mások felhevültek a harcok említésére, az öregek könnyeztek. Más helyen ismét írja Priscus: közelgetvén Attila a faluhoz, a leányok elibe mentek, kik scytha ódákat, meg dalokat énekeltek.

Már hogy milyen volt hajdan a magyar zenészet, azt kútsók hiánya miatt ma már bizonyosan elhatározni nem lehet; hihetőleg hasonlított az a turk, tatár muzsikához, legalább a dob, csattogó, tárogató sip, kürt, dudu, szerszámok ma is megtalálhatók a finn s tatár földön.

mely szép elveitől elválasztva, távol minden anyagsághoz kötő érdekektől, az marad, mi nek lenni kell: a kebel magasztosságát s fenségét emelő tiszta érzemény, azaz — *vallás!*

Hogy tehát a vallás minden olyastól, mi a társadalmi életet szabályozza, távol tartassék, mint az emberi kebel oly pontja, melynek a küleseményekkel semmi összeköttetésben sem szabad lenni mindenkinek, ki a vallás iránt kegyelettel tud viseltetni, ép az az első teendője azon lenni, hogy a vallás aváltozó külesemények hatására legkisebb befolyással se legyen, mert méltóságát csak így tarthatja fenn.

A másik szintén fontos következmény, melyet maga után von: a társadalom erkölcsösségét növeli.

Azon ellenvetés, hogy a polgári házasság tetszés szerint fölbontható, nem egyéb, mint ámitás? . . . Mert köthetéséhez is föltételek kívántatnak; fölbonthatásához pedig, az alapos ok mellett, a házastársaknak kölcsönösen bele kell egyezni, s ha a gyermekekről is kellően gondoskodva lett, törtenhetik csak meg a fölbonthatás, és az elvált házastársaknak szabadságában áll jövőjükről tetszésük szerint gondoskodni s a társadalomban helyeiket minden pirulás nélkül betölthetik.

Majdnem valamennyi katolikus államban kizárólag csakis a polgári házasság érvényes, az egyházi meg van tiltva és az egyházi áldás soha sem előzheti a polgári házasságot meg; a pap, ki a városházi összeadás előtt bármilyen módon bele avatkoznék, nehéz büntetésnek teszi ki magát.

Ideje hát végre nálunk is behozni a polgári házasságot, még pedig az általános kötelező törvény szerint, mely nem enged kivételt.

A polgári házasság az egyéni és vallási szabadságnak egyik biztositéka, mert polgári házasságnál a hit-kérdés elő nem jön, és az, kinek semmi vallása sincs, épen úgy mehet a község házához, mint a katolikus, mohamedán vagy zsidó. Ha valahol, ugy Magyarországon, hol annyi vallásfelekezet van, a házasságokat nem nehezíteni, hanem könnyíteni kell.

Ép ezért, ha az egyház és állam közti bekövetkezhető surlódásoknak végkép be akarjuk az utját vágni, egy ily intézmény behozatalánál féluton ne állapodjunk meg, — vagyis az olys nem ér semmit, ha kimondjuk: hogy tehát ugy az egyházi, mint a polgári közeg előtt kötött házasság érvényes — ki-ki válaszszon tetszése szerint; — *hanem kizárólag csakis a polgári közegek előtt kötött házasság ismertessék törvényesnek el, fennhagyva a házassulandók azon jogát, hogy az összeadás után azonnal kérhetik az egyház áldását is frigyökre valamely templomban.*

Jól tudjuk, hogy egy ily intézmény behozása több átalakulást von maga után. De hiszen, ha elvégre mindjárt megriadunk az akadályoktól, ugy soha semmi intézményt meg nem honosíthatni? . . . A polgári házasság behozása nálunk faji kérdés is, mert csak ez uton teszszük lehetővé a különböző vallású nemzetiségeknek minden akadály nélküli egyesülését! . . . A mely nemzetiségi pedig — magyar féllel kelt össze, az rendszeren maga is magyarrá válik.

Itt van a zsidóság!

Mért ne döntünk a házassági akadályokat le! Még pediglen nem „kivételes“ törvény által, a mely nem általános, hanem kizárólag ő érettök van s ép ezért — árvassági szinten tünteti az egész dolgot fel, s kegyelem-morzására szorítja őket, a melyet más vallásfelekezetű egyemással szemben nem

használ és ebből kifolyólag — mint különleges intézmény — általános tiszteletet soha sem fog tudni kivinni. Miből önként következik, hogy csak a legnélkülözhetlenebb esetben fogná az ily házassági összekelést igénybe venni az izraelita hitű! Nem is szólva arról, hogy a más vallásfelekezetű polgárok bajain sem volna segítve a polgári házassági intézmény behozatala nélkül.

Pedig — hogy csak a zsidókról szóljunk — politikai és társadalmi okok feltétlenül követelik, hogy a keresztények és zsidók közt a házasság mielőbb lehetővé téssék. A társadalmi különbségek csak így szűnnek meg. A zsidók társadalmi beolvasztása csak így lehetséges. A magyarosítás műve csak így vehet nagymérvű arányokat.

Mikor a 40-es években a zsidók emancipációjára először szóba került, kitűnő szabadelvű férfiak elleneték azt; mert — mondák — az emancipáció, polgári házasság nélkül, a zsidóságból a keresztény társadalom rovására terjeszkedő kasztot fog teremteni.

És ezen jóslat beteljesedett.

1867-ben, polgári házasság nélkül emancipáltattak, — s az eredmény! . . .

Az, hogy mig II-dik József alatt, az első népszámlálás alkalmával Magyarország zsidósága 25,000 lélekre ment, addig már megközelíti a 700,000-et. A gyarapodásnak illetéknép constatálási törvénye szerint könnyű kiszámítani, hogy zsidó polgártársaink létszáma ötven év alatt mennyire fog menni! 25 30 év alatt az megkétszereződik. Ha ez a progressió változatlan marad, 1910-ben Magyarország izraelita lakossága másfél millión túl rug.

Nincs mért irtoznunk tehát az oly reform hozzáfogásához, a mi csak haszonnal fog járni fajunkra nézve. A pillanatnyi akadályok figyelembe nem jöhetnek.

Lám Franciaország, hogy a polgári házassági intézmény teljes legyen s ne fél-szeg, az elnem választathatási teoriával szakítani készül a klérus minden ellenzése daczára.

Nekünk is muszáj az e téren való előhaladás! A haza bölcse — Deák Eerencz, nem követeli 73-ban a kötelező polgári házassági intézmény behozatalát, ha ebből hazánkra veszélyt lát.

Ne akarjanak sokan bölcsebbek lenni a néhainál, hanem együttes akarattal oldjuk ezen kérdést meg.

Ürmössy Lajos.

POLITIKAI HIREK.

A képviselőház a jelenleg napirendre tűzött törvényjavaslatok tárgyalásának befejezése után pár napi szünetet tart. Ez alatt Szapáry miniszterelnök és Wekerle pénzügyminiszter valószínűleg Bécsbe mennek a delegáció, illetőleg a közös költségvetés ügyében tartandó értekezletekre.

A törvényszékek és járásbíróóságok elhelyezése és beosztása. Az 1885. III. t.-cz. utasította volt a kormányt, hogy legkésőbb négy év alatt a törvényhozás elé törvényjavaslatot terjessen a kir. törvényszékek és járásbíróóságok számának, székhelyeinek és területeinek megállapítása végett. Szilágyi igazságügyminiszter — a „Bud. Korr.“ értesülése szerint — közelebb be fog ugyan nyujtani az első folyamodású törvényszékekre vonatkozólag egy előterjesztést, de abban ujjolag felhatalmazást fog kérni a törvényhozástól arra, hogy a kormány egyelőre ezentul is rendeleti uton intézkedhessék a törvényszékek és járásbíróóságok területeinek beosztása tekintetében. Az első folyamodású törvényszékek kerületeinek törvény útján való végleges megállapítása ugyanis most még korai volna, mielőtt az ujjonnan szervezett kir. táblák működéséről tapasztalatok nem állanak az igazságügyminiszter rendelkezésére.

A képviselőház igazságügyi bizottsága. Körösi Sándor elnöklote alatt tartott tegnapi ülésében, — mint bpesti tudósítónk írja, — a kir. itélőtáblák és főügyészségek szervezéséről szóló törvényjavaslat előadójává Chorin Ferenczet választotta meg. Tárgyalás alá vétetvén azon kérdés, hogy mi-

kor kezdje meg a bizottság a törvényjavaslat tárgyalását, Telezky István államtitkár a megjelenésben gátolt igazságügyminiszter nevében azon kérést terjesztte elő, hogy tekintettel a parlamenti tanácskozá- sok menetére s arra, hogy felette kívánatos, hogy a javaslat tárgyalása főlételezés késedelmet ne szenvedjen, a bizottság kezdje meg már hétfőn a törvényja- vaslat tárgyalását. A bizottság ezen óhaját meg- felelően a törvényjavaslat általános tárgyalását hétfőn délután 5 órára tűzte ki. Ezzel az ülés véget ért.

Horváth Gyula beszámolója

(Saját tudósítónktól).

Dicső-Szt.-Márton április 16.

— Befejező közlemény. —

Az Erdélyi Híradóban tegnap közlöttekhez most még a következőket adjuk befejezés gyanánt Morváth Gyula beszámolójából:

A közigazgatás annak tetejétől legvégső gyö- kérszálig az államnak oly jogos attribútuma, mely sem jellegében, sem nyelvében annak jellege és nyelvétől el nem választható. (Helyeslés.) Ez az állam és nem a szabadelvűség kérdése. (Ugy van!) Én a polgári jogokat megosztottaknak tartom, de az állam jogai nem főszerzők. (Élénk tetszésnyilatkozatok. Ugy van!)

Mihelyt ez a kérdés meg van oldva, azon fric- tióknak, a melyek mindegyre mutatkoznak a különböz fajok közt, a törvényhatóságokban végük lesz, mihelyt mindenki tisztában van azzal, hogy ennek az államnak közigazgatása egységes és magyar — és e kérdés fölött össze nem veshetünk — meg ma- radnak ennek keretén belül azon előnyök, a melyek szerint a mennyire lehet és a mennyire a magyar állam érdekeivel összehangolható nem jut, bármely faj értelmileg és anyagilag fejlődhetik. Ez a magyar állam érdekével nincs ellentétben. (Ugy van!) Ottvan a culturalis tér akár hogy a különböz fajok nyelvüket mivelhessék, akár, hogy intézeteikben úgy tanítsanak, hogy a miveltiséget maguk között terjesszék.

Ez ellen a magyar embernek soha sem volt és nem lesz kifogása, valamint az ellen sincsen, hogy vagyonában gyarapodjék és igyekezzék azt megtartani. Én egyiránt veszedelmes dolognak tar- tom azt, ha tótok, vagy románok, mert ezek is magyar állampolgárok, vándorolnak ki Magyaror- szágból, vagy ha ezt magyarok cselekszik. (Ugy van!) Én azt akarom, hogy bármely fajhoz tartozó egyén itt ez országban, mint magyar állampolgár lelje otthonát, de nem akarom azt, hogy legyenek és lehessenek olyanok, a kik azt mondják, hogy én keresek ugyan magamnak itt otthonot, de nem mint magyar állampolgár. Én ilyen otthon nem adok. (Élénk helyeslés.)

A fricciók utját el kell vágni. Nem szabad hamis játékot üzni egy nemzet érdekében. Én természetesen tartom azt, hogy politikailag meg- bízható magyar állampolgárok vezessék az ország ügyeit; de továbbá szükségesnek tartom azt is, hogy a ki a közélet terén mozog és azon magá- nak jogokat vindikál, az ezen jogok gyakorlatára és köteleességek teljesítésére egyszersmind az erre kellő eszközökkel is bírjon; tehát, hogy a ki Ma- gyarország közigazgatásában egy láncszemet akar képezni, az a magyar nyelvet, a magyar törvénye- ket és mindazt, a mire e tekintetben neki szük- sége van, bírja: ezt bármely fajhoz tartozók, egy formán megkövetelem. (Élénk helyeslés.)

Én hamis dolognak tartom, hogy példával áll- jak elő, a midőn Erdély egyik nevezetesebb városá- nak a miniszteriumnál fekvő iratát láttam, mely egy magyar, kiválólag magyar hatósághoz intézve és ez németül volt írva. Ilyennek nem szabad előfordulnia. (Zajos tetszésnyilatkozatok. Ugy van.) Mert az elien senkinek sem lehet kifogása, hogy egyes állampol- gárok, a kik nem bírják a magyar nyelvet, arra, hogy panaszukat, kérvényüket előadhassák, módot keres- nek, hogy esetleg más nyelven is írják beadványo- kat; de hogy a közigazgatás bármely részében, egyik közigazgatási hatóság a másikkal nem az állam nyel- ven correspondáljon, s ezt állandóan és folytonosan cselekedje, egyszersmind ugyanakkor Magyarország jótéteményeire spekuláljon, a melyekből a maga rész- zét mindig kikéri, ezt kiküszöbölendőnek tartom minden áron és minden körülmények között. (Zajos helyeslés.)

Én ki akarom a fricciók létezését kerülni a kérdésnek tiszta, világos felállításával. Az állami közigazgatásnak az általam előadott módon alkalmazá- sa és behozatala mellett, hitem szerint feltétlenül biz- tosítható az, hogy a magyar állam adminisztratio dol- gában magyar legyen. Ezt én olyan főfontosságú kérdésnek tartom, a melyet ha a nélkül fogunk elérni, hogy a veszedelmes centralisatióba bele menjünk, vagy pedig a szintén veszélyes bürocratismust meg- teremtsük, az e korszak egyik legnagyobb vívmánya leend. (Ugy van!) És most bocsássanak meg hosszú- dalmasságomért (Halljuk! Halljuk!) de én azért óhajtottam ily részletesen nyilatkozni a felvetett kérdésekről, hogy alkalmat adjak a kritikának a hozzászólásra.

Abban az esetben, ha nem jelszavak fölött fogunk küzdeni, hogy választás, vagy nem választás,

henem a dolgok mélyére hatva, igyekeznék discutiálni és megbírálni a dolgot, az eredmény biz- tos lesz.

Ha jó eleve meggyőződik a parlament, hogy melyik irányzat, mely a nemzet többségét bírja — érte ez alatt mindig azt a többséget, mely a köz- ügyekkel foglalkozik, a közélet terén mozog; mert az, hogy egyesek tömegeket gyűjtenek össze és ezen tömegekkel akarják megfélemlíteni azon egyeseket, a kik a közélet minden terén és kötelességét állan- dóan teljesítik, az még nem a nemzet többségét jelenti — mondom, ha erős közvélemény lesz, mely ezen kérdéssel foglalkozik, úgy ez kellő tájékozá- sára fog szolgálni a magyar törvényhozásnak és a kormánypártnak arra, hogy ezt a kérdést megtudja oldani.

Nincs kétségem az iránt, hogy midőn a nemzet többsége döntött a felett, hogy az állami adminisztratio keresztül nem vihető, a kormánynak egyetlenegy tagja sem fog a helyén megmaradni, hanem levonja annak consequentiáit.

Tehát, hogy a közvélemény eleve foglalkozzék a kérdéssel, azért volt szükség a nyilatkozattételre. A ki jobbat tud, az mindenesetre jobbat fog mon- dani, mint én.

De én nem akarok kitérni a kérdés elől. (Zajos éljenzés.)

Mielőtt beszédemet bevégezném, (Halljuk! Hall- junk!) engedjék meg, hogy még egy kérdéssel nyilat- kozzam.

Ez az ugynevezett erdélyi kérdés, mely mint a tengeri kigyó minduntalan mutatkozik. Már volt egyszer alkalom rá mutatni arra, és azt sokan nem is vették jó néven, hogy én egyáltalában nem ismerem erdélyi kérdést.

Ismerek oly kérdéseket, a melyek jogosultak, és ismerek ismét olyanokat, a melyek nem jogosultak. Egyformán veszedelmes dolognak tartom azt, hogy az ország ügyeire nagy befolyást gyakorolható egyének akár Erdélyben, akár Magyarországon, akár választás, akár kinevezés útján helyzetnek oly polczra, a hová nem alkalmasak azon czimen, hogy valamely párticularis érdekek akarnak azzal kielé- gíthetni.

Mindeure van már qualificationális törvényünk, csak kétfőre sincsen.

Választani lehet minden megszabott qualifica- tió nélkül képviselőt, kinevezni lehet főispánt. Az ország életében pedig e factorok fontos szerepet játszanak, egyfelől az ország kormányzatában a főispá- nok, másfelől a törvények alkotásában a képviselők s így az országra nagy hatást gyakorolnak.

Azt igen fűdősnek tartom, hogy a választás nem korlátozzatik. Az nézetem szerint, nem szük- séges, hogy valaki képviselőnek választásért, azért, mert rendkívüli tudományossággal rendelkezik.

Hanem azt a megválasztásnál mindenesetre megkövetelem, hogy valódi, komoly bizalmat bírja választókörletének, vagy választókörlete factorai- nak. Továbbá az is szükséges, hogy akár tudomá- nyos, akár pedig természetadta oly tulajdonságok- kal bírjon, a melyek érthetővé, posibilitássá teszik az illetőt ezen missió teljesítésére. Mindazok a hibák, melyek ez ellen elkövetettek, nagy mértékben szol- gálnak nemcsak az egyes választókörletek, hanem a parlament méltóságának oszlokkéntésére is.

Eppen ezért szükséges és kívánatos, hogy men- től előbb támadjon az országban egy élénk, öntuda- tos, önálló közvélemény, mert csakis egyedül ez lesz képes corrigálni a bajt. A főispánokat illetőleg a kormánynak határozottan törvényszerű bizalmi joga azok kinevezése, de meg kell jegyezmem, hogy ha a kormány a kormányzat tekintélyét meg akarja vé- deni, úgy nem szabad megengednie azt, hogy a kik már különben állást kapni nem tudnak, azok concu- ráljanak a főispánságokra, hogy a főispánok úgy szólván olyanok legyenek, hogy az ember alig ta- lálkozik az utcán vasuton, vagy egyebütt olyan- nal, aki főispán ne akarna lenni. (Derűtlenség.) Régebben másként volt ez. Akkor az emberek any- nyira mérsékelték magukat hogy nem akartak mindnyájan főispánok lenni. (Derűtlenség.) Nem sza- bad ennek az állásnak olyanok lenni, hogy úgy szólván egynemely ember, mint a cselédszerző intézet, azzal foglalkozzék, hogy főispánokat fog kineveztetni. Veszélyes dolog az, midőn egyesek előállanak és kezdik magyaráztatni, hogy az ő be- folyásuknak sikerült ennek vagy annak a főispánnak kineveztetése.

Ha valaki valamit el akar érni, érje azt el, bármely részében született is az országnak azon az uton, hogy alkalmas rá, de arra ne spe- culáljon, hogy böcsője hol ringott.

Vannak komoly erdélyi érdekek, melyek az ország bármely részében volnának is, egyformán figyelemreméltók. Mutasson rá valaki 18 évi mű- ködésemből egy esetre, hogy komoly érdek mellett ne foglaltak volna állást, habár soha nem indokol- tam azzal, hogy azért, mert erdélyi. Rá mutattam néhány évvel ezelőtt, hogy az ország megromlott gazdasági viszonyain segíteni kell; reámutattam, hogy a gazdasági és gyári ipar megteremtésére szükség van. Ugyanakkor, midőn erről beszéltem, előállottak azok az urak, a kik Erdélyt mindig re-

praesentálni szokták és azt mondták, hogy lesz-e abból valami, ehhez sem erőnk sem alkalmunk, nincsen. Es most állithatom, hogy úgy a gazdasági ipar, mint minden más ipar tekintetében és tőke befektetését illetőleg attól az időtől fogva több történt, mint történt a fejedelmek korától mostanig.

Es nincs egyetlen egyszem ezek között, a mely- nek létesítéséhez teljes erőmmel hozzá nem járul- tam volna. (Élénk éljenzés.) Itt van a regale kér- dése, tartottak itt Erdélyben regale gyűlést. Igen sok egyének hallottuk a hangját, ígéretét. Azokat az ígéreteket, a melyeket az ember itt tesz, kö- telességszerű és szükséges beváltani a parlament- ben. A mikor nekem utasítást akartak adni, egész nyíltsággal megmondtam, hogy valamint nem fo- gadok el utasítást arra nézve, a mi meggyőződése- met illeti, Magyarország miniszterelnökötől sem, úgy nem fogadom el ezen gyűlés utasítását sem, hanem követem a meggyőződésemet és a hol szük- séges teszem azt, a mit tenni kell. Mi történt az- óta? Azt hiszem a regalénál minden ember, vagy közvetlenül mint regale-tulajdonos, vagy mint a községnek tagja érdekelve volt a tehát figyelem- mel kísérte a tárgyalásokat. Volt egyetlen egy al- kalom, a hol ez a komoly erdélyi érdek szóba ke- rült, a hol abban az irányzatban, melyet én előre kijelöltem választóim közepette, közre nem működ- tem volna? Hogy azután ugyanazok az urakat, a kik itt ígéreteket tettek, a kik a közvéleményt itt izgalomba hozták, mit tettek, azzal számoljanak be ök maguk!

Eppen a regale tárgyalásoknál hozták elő, hogy a regale megváltás alapjául az adó el nem fogadható, mert ez kiválóan miután az adót be nem vallották, az erdélyi birtokosokat sértene nagyon.

Én még az enquete alkalmával kijelentettem, hogy ez tévedés és ennek orvoslását nem is, mint erdélyi specialis sérelmet, hanem az abból szerzett hátrányokat mérlegelve, az összes regale birtok- sok érdekében kívántam figyelembe vétetni. Es mit mutatott fel a tapasztalat? Az ország 50 leg- nagyobb regale birtokosának, mintegy 30-nak, el- tagadás czime alá eső adója nagyobb összeget tesz ki, mint fél Erdélynek ezen a czimen bejelentett követelése. Volt szükség rá, hogy az adók elta- gadását, mint specialis erdélyi kérdést felfújják? Nem! Mert azután praegnans czífolatát mutatta meg a valóság. Ma nemcsak ezen részekben, ha- nem az ország minden egyes részében általános a felfogás, hogy a regale karpótlás nem felet meg az elvesztett értéknek. A törvény alkotásainál az ak- kori pénzügyminiszter azt a kijelentést tette, hogy az állam a regale megváltásból nem akar tisztelet osinálni, hanem azt akarja, hogy az államkincstár ezen regale megváltásnál semmi körülmények kö- zött meg ne károsodjék. Ez teljesen jogos állás- pont volt. Majd lesz alkalom e jövdelemnek azt az összegért, a mely előretit, összehasonlítani s megállapított összeggel és ez az összehasonlítás fogja megmutatni, hogy az eljárás ezen elvi kije- lentésnek megfelelő volt-e?

Megengedem, hogy az egységes kezelés és a rendszabályoknak szigorú végrehajtása, valamint az ország fejlődése nagyobb jövedelmet eredményezett, de erre bizonyos százalékot le kell tenni, hogy a felállítandó mérleg igazságos legyen.

Ezek után befejezem beszédemet azzal, hogy azért jöttem ide, t. barátaim közéték, hogy tájéko- zást nyujtsak némely kérdéssről és arról a politikai irányról, a melyet magaménak vallok. Egyszersmind biztosítani akartalak t. barátaim, az iránt, hogy mint eddig a múltban, a jövőben is a szabadelvű irányzatot fogom általánosságban minden kérdés- ben követni. (Élénk helyeslés.)

Ez alatt a szabadelvű irányzat alatt én azt értem, hogy minden polgárnak egyforma jogai van- nak, de egyforma kötelezettségei is, és aki akár vagyoniilag, akár szellemi képessége, akár összeköt- téseivel fogva előnyösebb helyzetbe van, attól mindenesetre ezen előnyöknek megfelelő munkát is várok, ha ez ellenében előnyök vétetnek általa igénybe.

A szabadelvűség első feltétele a vélemény bá- torság. Az a szabadelvűség, a mely mindig meg- tud alkudni a viszonyokkal és a körülményekkel, a mely soha eltérő véleményét nem nyilvánítja, ha az ellentétben áll a többséggel, ez az a szabade- lvűség inkább véleménynélküliségnak mondható. (Helyeslés. Ugy van!) Szabadelvű csak lehet, aki ki tudja magának választani azt az irányzatot, a mely ennek megfelel, a mely állást foglal, ha kell és a hol ellent kell állani az ellene jövő áramlat- nak, ellene is tud állani. (Helyeslés.)

A szabadelvűség úgy a Deákpartnak, mint a balközépnak vezér-elve volt és azt megelőzőleg ve- zér-elve volt a magyar közéletnek, előharcosainak, kik megteremtői voltak azon democraticus alapnak, mely a 48-iki törvényekbe van lefektetve; nevezték őket így, vagy nem nem, kellett, hogy ezt hirdessék ma- gokról, tudta azt mindenki.

En azt gondolom, hogy ezen országnak jö- vője attól függ, ha megmutatja, hogy az európai reformhaladásra képes és elég erős is a nemzet arra, hogy a maga egészében együtt álljon. Nem

egy csoportok és kaszok vannak hivatta a nemzetet képviselni, hanem az egész nemzet kell, hogy álljon együtt. (Ugy van!)

A reactionarius, retrograd irányzat kezd visszaszorítani. Azok az elzáró zsüipek, melyek a liberalismus utját elállták, vagy okosan félre vonulnak, mint az történetik jelenben Németországban, vagy oly fenyegető áramlattá nőnek föl, mint ez mutatkozik Oroszországban. Kövessük a jóban is, ha roszban követtük Németországot. A magyar nemzet igen kicsiny arra, hogy az európai fejlődésnek gátja legyen; de elég erős, hogy egy egész néprorra, magát a civilizált népek között, azok fejlődésével lépést tartva, fenntartsa. A nemzet intelligenciája a maga egészében foglalja el az öt megillető helyet, követelje meg magának a jogokat, de egyszersmind teljesítse a kötelességeket is. (Élénk helyeslés!) És most fogadjátok köszönetemet, hogy hosszas előadásomat meghallgattátok. (Hosszantartó lelkes éljenzés!)

„kalvinista ügyek.”

— Felelet Dr. X-nek. —

Az „Erdélyi Híradó” folyó évi 82. és 83. számában a fennebbi czim alatt két cikk jelent meg.

Ugy látszik e cikkek írójának sehoggy sem tetszik, hogy az erdélyi reformátusok ig. tanácsának a kolozsvári ref. theol. akadémia felállítására érdeklődésben, hozzáam alapítványtétel czéljából intézett fölhívását és az alapítványi levél csatolt szövegét kitöltetlenül visszaküldöttem, és pedig visszaküldöttem nyilvános nyilatkozattal. S mivel ez nekí nem tetszik, igen természetesen eljárásom okát megérteni sem bírja, illetőleg nem akarja. És így egyebet sem tesz két hosszú cikkek keresztül, mint töpreng a felett, hogy „mit a karnak hát B. M. és K. Gy. urak?” holott e töprengésre épen semmi szükség sem vala, miután ama nyilatkozatban elég érthetőleg meg volt adva a felelet. Miután azonban Dr. X. ur nem értette meg, s miután vele együtt lehetnek még más ismeretlen Y—Z mennyiségek is, a kik eljárásom okát nem akarják érteni: megpróbálom — a polemikus hangot merőben kerülve — velők is megérteni eljárásomat. Miért tettem és mit akarok? Elmondom magyarul Dr. X. ur által is érthetőleg.

„Hát mi is történt tulajdonképen?” Dr. X. ur felveti e kérdést és történeti visszapillantást tesz, hogy kieszelhesse eljárásomat, illetőleg hogy gáncsoló ítéletet hozhasson fölötte. Amde a Dr. X. ur emlékező tehetsége nagyon fogyatékos, vagy legalább is korlátolt: arra, a mi a múlt évi október havában tartott kerületi közgyűlés alkalmával lezajlott harozokat megelőzte, teljességgel nem emlékezik s kiváltképen arra nem, a mi történt egyfelől a Bethlen főiskola előjárásága, másfelől Nagy-Enyed város képviselő testülete kebelében.

Miután Dr. X. ur „a kalvinista ügyek iránt különben is érdeklődik” emlékébe idézem hát e történeteket, sőt valamivel még messzebb megyek vissza a multba.

Az erdélyi ref. egyházkerület ez idő szerinti püspöke már a 70. évének elején egész erővel tört ládnzását a mellett, hogy Kolozsvárt theol. akadémia állittassék. Az egyházkerület képviselőlete azonban 1876-ban kimondotta, hogy a nagy-enyedi theol. akadémiát fenntartja, tovább fejlesztéséről gondoskodik; Szász Domokosnak pedig megengedi, hogy egy Kolozsvárt felállítandó theol.-akadémiára alapot teremtsen. A kolozsvári theol.-akadémia kérdése ezzel végképen lett a napirendről. Az egyházkerület kimondotta, hogy a n.-enyedi theologiai akadémia tovább fejlesztése érdekében egy 5-ik theol. tanári szék dotaciojáról gondoskodik. A Bethlen-főiskola előjárásága ez alapon fölterjesztést intézett az ig. tanácsához, s kérte intőzkedjék — a közgyűlési határozat értelmében — a n.-enyedi theol.-akadémiánál az 5-ik tanszék dotacioja iránt. E czélból az 1888. évi közgyűlés 36. tksz. a. kelt határozatával 21 tagból álló bizottságot küldött ki, mely azután olyanformán vélekedett, hogy miután a n.-enyedi theol. akadémiánál az 5-ik tanszék dotaciojáról az egyházkerületnek kell gondoskodni: világos, hogy a Bethlen-főiskola ennek költségeit nem képes hordozni, a miből a 21-es bizottság azt a következtetést vonta le, hogy a theol. akadémiát Kolozsvárra kell átköltöztetni.

Nagy-Enyed városa polgárai ezt a logikát sem megérteni nem bírták, sem azzal megbarát-

kozni nem tudtak. Összegyűltek hát és úgy szóltak: a Bethlen főiskola és Nagy-Enyed városa együtt képezték kétszáz éven át Erdély déli felében a nemzeti kulturának védbástyáját és ime a födelet most a védbástyáról le akarják bontani, mert a fenntartás költségeit a Bethlen főiskola nem bírja meg. Nekünk azonban e megbontást tétlen néznünk nem szabad; a Bethlen-főiskolának segítségére kell mennünk!

Igy történt, hogy Nagy-Enyed városa nagy lelkesedéssel egyhangulag harmincezer forint tőke alapítványt ajánlott meg az 5-ik theol. tanszék dotaciojára.

Ilyen volt a helyzet, midőn a mult év októberében tanácskozni a ref. egyházkerület képviselői Kolozsvárt összejűltek. Ilyen körülmények közt fogadtattat el a közgyűlés által az az aranyhíd, melyet gr. Bethlen Géza építtet és a melyen 104 tag vonult szemben 75 taggal. Ama 104 tag közt voltak olyanok is, sőt a túlnyomó rész olyan vala, a kik a gr. Bethlen Géza fögondnok javaslatának elfogadásával a Bethlen-főiskola vagyoni integritását fenyegető veszélyt végképen elhárítva látták. De mi, a kik nem mentünk át azon a hidon, másképen itéljük meg a helyzetet. Igaz ugyan, hogy ama javaslatban az enyedi theol. akadémiának sem áthelyezéséről, sem megszüntetéséről nincsen szó: de kivált ma a legközelebből történtek után, józan észszel vajjon kételkedhet-e valaki még affelől, hogy a czél, mely e küzdelemben már szinte 20 év óta az ellentábor vezértérfelei előtt lebeg, állandólag egy és ugyanaz: t. i. a n.-enyedi theol. akadémiát Kolozsvárra helyezni át, azaz megbontani a Bethlen-főiskolának nem csupán szer- vi egységét, hanem vagyoni integritását is.

Nos hát ily helyzetben utasítottam én vissza azt az alapító-levelet, mint Nagy-Enyed polgára és polgármestere. És kérdem: van-e valaki, a ki hivatásához hű, karakteres ember, aki nem akként tesz vala?

Es tennem kellett annyival inkább, mert erős meggyőződéssem, hogy mindaddig, a mig önök a létezőnél jobbat nem teremtenek, nekem, a kalvinistának nem csupán jogom van, sőt kötelességem szembeszállani mindazzal, a mi a leendő jobbnak reménye nélkül el akarja sorvasztani a meglevőt. — Világosabban szölok: Enyeden megvannak mindama faktorok, a mik egy theol. akadémiánál szükségesek: lakás, termek, könyvtár, 4 theol. és egy paed. professori tanszék. Ezeknek költségeit hordozza a Bethlen-főiskola. Kell még egy tanár? Ennek fizetését elvállalta Nagy-Enyed városa!

Önöknek ez tarthatlan állapot, türehetetlen helyzet! Am legyen. Teremtsenek önök hasonló helyzetet Kolozsvárt. Mutassanak rá egy tőkére, melynek kamataiból a Kolozsvárra szándékoltt theol. akadémia lakással, termekkel, könyvtárral, négy theol. és egy paed. tanárral berendezhető és fenntartható, azután szervezzenek még egy 30,000 forintos alapítványt egy ötödik tanszék fenntartására: akkor aztán egy helyzetben leszünk és jogosan állhatunk szemben mint vitakozó felek, de a mig ez a helyzet be nem áll: addig az olyan beszéd, mint a „Kalvinista ügyek” írójaé teljesen tárgytalan.

Nagy Enyed, 1890. apr. 17.

Kovács Gyula.

ERDELYI HIRADO.

Kolozsvár.

— Ápril, 19.

== Kiállítás a szabadságharcz ereklyéi ből. Az alföldi és délmagyarországi kiállítást rendező bizottság Aradon, elhatározta hogy a mű és régészeti tárgyakról díjmentesen rendezett osztály mellett a szabadságharczunkra és annak nevesebb szereplőire és vértanúira vonatkozó tárgyakat is összegyűjti, annyival is inkább, mivel az aradi vértanúk emlékszoibanak leleplezése is a kiállítás tartama alatt f. évi okt. 6 dikán történik. A bizottság a hozzá küldött ereklyékért, teljes felelősséget vállal, s azokat minden tekintetben biztos helyen állítja ki. Felkéri tehát a bizottság mindazokat, a kik a szabadságharczra vonatkozó ereklyék birtokában vannak, hogy ezeket a kiállításra átengedni sziveskedjenek. Bajelentési határidő április vége; beküldési határidő jun. 15-től jul. 1-ig. Levelek a kiállítás XVI. csoportjának elnökségéhez intézendők.

== A gyógyszerésznövendékek fáklyászenéje. Az egyetem gyógyszerésztan-hallgatói küldöttség útján fölkérték szerkesztőségünket a következő nyilatkozat közlésére:

A „Kolozsvár” czimű helybeli hírlap folyó hó 17-én megjelent számában oly fogalmazással tesz említést az általunk folyó hó 16-án nagyérdemű tanáraink egyikének tiszteletére rendezett fáklyászenéről, melyet azon lapnak különben komoly irányára való tekintettel lehetetlen hallgatással mellyőznünk. Nem a közlemény hangja az, amire reflektálni akarunk. Csupán azt kívánjuk eme közleményvel elérni, hogy cselekményünk oka azok előtt sem maradjon ismeretlen, akik viszonyainktól távolabb állanak. Ez az ok mély érzelmeinkbe gyökerezik az iránt a férfiu iránt, akinek vezetésére tanulmányaink természeténél fogva legfőképen és legtöbb időn át utalva vagyunk. Most, midőn legtöbbben befejezzük egyetemi pályánk két évét, önkéntelenül visszatérintve vezetőknek irántunk tanúsított feláldozó fáradozására, melylyel törekvéseinket sikerre segítette, visszatérintve folyvást irántunk nyilvánított jóságára, előmenetelünket folyvást szívén hordó atyai gondoskodására: belső szükséglet hatása indított bennünket, hogy hálánknak külsőleg is kifejezést adjunk. Ha tehetségünkben állott volna még intenzivebb módon tenni azt, akaratunkon bizonyára nem mult volna. Tisztelegésünk alakjával ozélunk valójától még mindég távol maradtunk. A „Ferencz József” kir. t. egyetem gyógyszerésztan hallgatói.

== Egy jó asszony halála. Egy jószágos asszony, özv. Illing Henrikné, Illing Sándor vasuti hivatalnok és a K. A. C. pénztárnokának édesanyja hunyta le szemeit hosszas szenvedés után örök álamra. Ismerősei körében tisztelték és szerették a mindenki iránt gyöngéd, nemeslelkű asszonyt. Halála széles körben kelt igaz részvétet. Családi gyászjelentése így szól: Illing Sándor a maga, valamint rokonai nevében a szív legmélyebb fájdalommal tudatja, hogy édes anyja özv. Illing Henrikné Szokolay Klára folyó évi április hó 17-én, estvéli 8¹/₂ órakor, életének 57-ik, özvegyiségének 4-ik évében — a halotti szentségek ájtatos felvételével — hosszú és kínos szenvedés után egy sebb hazába költözött. A megboldogultak hült tetemei folyó hó 19-én, délután 4¹/₂ órakor fognak, a rom. kath. egyház szertartása szerint, kül-magyar-utca 6. sz. háztól a közös sírkertbe kísértetni és az örök nyugalomnak átadatni. Lelkéért az engesztelő szentmise áldozat ugyane hó 21-én délelőtt 10 órakor fog a plébániai nagytemplomban az egek Urának bemutatni. Mely mindkét végtisztelettelre a rokonok és ismerősök szemoruan meghivatnak A béke anygala lebegjen sírja felett! Kolozsvárt, 1890. április 18.

== Az önkéntes tűzoltók gyűlése. Az egyetemes parancsnoksága gyűlést tartott tegnap d. u. a központi laktanyán Polez Rezső főparancsnok elnökölete alatt, melyen részt vett a parancsnokság 20 tagja s a dohánygyári tűzoltóság képviselői. Főparancsnok a közgyűlés után az első parancsnoksági gyűlésen üdvözlé a megalakult parancsnokságot, kéri a tagtársakat, hogy ujult erővel, ügyeszeretettel s odaadással működjenek az egyetemes ügyeinek elővitelén. Mászó osztálysegédtsziti állásával járó teendőik ideiglenes ellátásával megbízatik Körössy József; a viz-szerző oszt. stiszti állásának teendőivel Balázs Ferencz, a r. f. stiszti teendőkre pedig Sikó Lajos kéri fel ideiglenesen. Az egylet az egyetemes épületet a város és egyleti kiküldöttekkel tűzb. tekintetekből megvizsgálta s jelentés tétetett a tűzveszélyes állapotokról s a hidrausok tűzoltászati szolgálatra való alkalmatlan voltáról. Kéményseprők ből tűzoltó szakasz alakított; kiképzetésben részesülnek a mászó osztály teendőiből, egyenruhával fekete szövött zubbonyt viselnek s minden éjjel önkéntesen inspektiós őrséget fognak teljesíteni, az első kivonuláshoz mindig egy kéményseprő is ki fog vonulni. Megválasztott szakaszvezetőnek Hancz Károly. Őrvezető Nagel Lajos. Parancsnokság örvendetes tudomásul vette a kéményseprők e nemes intencióju buzgalmát. A Magirus főle tölő létra megérkezett. A vasutól vasárnap d. u. 3 órakor a mászó osztály közreműködése mellett be szállittatik. Dr. Bodor Zsigmond a városról eltávozván, az egylet kebeléből kilépett. Parancsnokság elismerését és köszönetét nyilvánítja Bodor kisküüllőmegei főorvosnak odaadó működéséért. A megürtült orvosi állásra dr. Genersich Gusztáv kéri fel. Tűzoltó tárgyakból vett gyakorlati felolvasások szép sikerrel folytak. Erről a főparancsnok részletesen referált. Az utóbbi felolvasást ápril utolsó vasárnapján tartja H. Veres Károly és a főp. Dohánygyári tűzoltóság jelentést tett, hogy parancsnoka Novák József, segédtsziti Schedivetz György lett. A gyakorlati tiszti tanfolyam kezdetét vette. A jövő hó elején bevégeződik s ezzel az osztálygyakorlatok fognak megkezdetni. Steiger József ö. tag haláláról jelentés tétetett. Temetésén az egylet testületileg vett részt. Kmonostori távirtda összeköttetése a pontos próbajelek visszaadására felkérte a monostori

társaság. A zenekarról jelentős tétetett. A zenekar kezdetben a zenekonzervatorium kiképzése alatt állott. Pénzügyi s egyéb akadályok miatt később a zenekar kiképzését tekintetéből magára volt utalva. A főparancsnok a jelen évre vigalom rendezése és egyleti tagok körében gyűjtés útján javasolja a zenekar kiképzésére szükséges összeget összehozni. Jövőre pedig a városi hatóság figyelmé felhívatik arra, hogy a zenekar kiképzését a konzervatorium útján ennek segélydija fel-emelésével közvetítse. Parancsnokság a keblí tagok közti gyűjtést a f. évre elfogadja. Gyűlés a főparancsnokot névpapja alkalmából megéljenzvén, el-olozott.

— **Gróf Kun Kocsárdnál.** Az Emke igazgató választmányának f. hó 12 ki ülése határozatából f. hó 13-án reggel utaztak le Algyógyra Tormay Béla miniszteri tanácsos belevonásával Bartha Miklós alelnök, Sándor József főtitkár, Merza Lajos főpénztáros és K. Sándor József választmányi tag Földadatok volt. hogy a székely szakosztály, illetve igazgató választmány, már ismertettük határozata alapján a bizottság érintkezésbe lépjen a nagy alapítóval, mi a nézetek a földmívelési miniszternek Horvát Gyula alelnök útján keletkezett azon tervéről, mely szerint hajlandó volna az Emkének a lehető legnagyobb állami segélyeket nyújtani, ha a gróf Kun Kocsárd alapítványi birtokon egy székely jellegű földműves iskola létesítenék. Mint tegnap jelentették — gr. Kun Kocsárd a legmelegebben fogadta az eszmét, melyet már megelőzőleg maga is ápol s nem csak közjegyzői nyilatkozattal jelentette ki hozzájárulását az eszméhez, hanem az iskola létesítése esetére újabb alapítványként az egyesületnek ajándékozni igértte igen értékes szászvárosi két házat is. A kölcsönös megbeszélések alapján Tormay Béla min. tanácsos biztatott meg, hogy az iskola tervezetét kidolgozza, mely esetleg már május 12-ki választmányi gyűlés elé kerülhet. A bizottság folyó hó 15-én hagyta el Algyógyot.

— **Cserebogár-eső.** Esténként valóságos támadásokat intéznek helybeli cserebogaraink a belvárosban is, a járó-kelők ellen. A fák környékén csak úgy ropkednek tömegekben és potyognak a cszilinderekre, mint kővér esőcseppek. Fájdalom azonban a mulatozásukon kívül a fákon bankettek rendeznek és tósztok nélkül is tönkreteszik a rügyeket.

— **A siketnémák intézete** felügyelő-bizottsága tegnap délután Szvacsina Géza tanácsos elnöke alatt látogatott ülést tartott a városházán. Elhatározták, hogy az intézetet még ez év folyamán felépítik. Több telek közül, a bizottság a bizottságnak e célra följánlottak, a bizottság egyhangulag a legalkalmasabbnak találta a kiskora gróf Teleki Mihály és Ádám tulajdonát képező külközép-utca 38 szám alatti 1970 □ öl kiterjedésű telket, a melynek vételára 6250 frt. Fölkérték Szvacsina Géza tanácsost, hogy az intézeti tanárok, a városi főorvos és főmérnök meghallgatásával az építés keresztülvitelére készítsen részletes javaslatot, a melynek alapján a tervrajz megkészíthető legyen. Végül Szvacsina Géza tanácsos indítványára Bíró Béla kanonok-plebános, Losonczy János árvászéki elnök és Kiss Sándor kereskedelmi akadémiá igazgató közlekedéssel a felügyelő-bizottság tagjaivá megválasztattak.

— **Részegség a katonaságnál.** A „Ludovica Académia Közlönye” e havi füzeté érdekes fejtegetést közöl Garó Gyula honvéd főhadnagy-hadbíró tollából, a miből megtudjuk, hogy a katonánál a részegség önmagában véve is mindig büncselekmény, mellékkörülményeihez képest pedig büntett, vétség vagy kihágásként jöhet szigorú beszámítás alá. Büntényt képez a részegség, ha azt szolgálatban követik el, vagy a tettes más szolgálatba való kirendeltetés után részegedvén le, magát e szolgálat megkezdésére vagy kellő teljesítésére képtelenné tette és az által kárt okozott. Ha kár nem forog fenn, akkor a részegség vétséggé leszen, valamint akkor is, ha a tettes egyszerű részegség miatt már fejelemileg két ízben büntetve volt, vagy ha szolgálaton kívüli teljes részegségében oly büntetett vagy vétséget követ el, mely neki részegsége miatt — ilyenül be nem számítható a szolgálaton kívüli részegség fejelemileg kihágást képez; — tisztelnél ezen felül még becsületügyi oldala is van a dolognak.

— **Halálozás.** Egy hozzánk leküldött napilap tudatja, hogy öz. Besztercei Györgyné, született Bagaméri Suszanna e hó 18-án, d. u. 5 órákor, életének 71-ik, özvegysége 13-ik évében, hosszas szenvedés után megszűnt élni. A megboldogultnak földi részei e hó 20-án, d. u. 4 órákor fognak, külközép-utca 15. számú házból az ev. ref egyház szertartása szerint — az ev. lutheranus sirkertbe, néhai férje porai mellé, örök nyugalomba tétetni.

— **Letartóztatások.** Öt gyanús czellengőt tartóztatott le ma a rendőrség. Mindannyian hamis kéregetésekkel való koldulással foglalkoztak. Most el-toloncolják őket.

— **Magyar Jelzőloghitelbank képviselő-sége** hivatali helyiségét a harminczadépületből a belsőszáncutca 2. számú, Bédoy-ház első emeletére tette át.

— **A tanárjelöltek** majálisa, melyet május hó 10-én tartanak meg a lövöldében, minden tekintetben sikerültnek ígérkezik. A rendezőség dr. Hegedűs István és dr. Farkas Gyula kari dékánokat nyerte meg protektorokul. A mulatság fesztelen lesz, a milyen kell is hogy legyen a majális mindig. A diszes meghívók már ki is vannak nyomtatva s szétküldésüket a jövő héten eszközli a rendező bizottság.

— **Önképző ülés.** A kolozsvári m. k. tud. egyetemi kör f. hó 20-án d. e. 10 órákor, saját helyiségében önképzőkori gyűlést tart, melyre a kör tagok és az érdeklődőket szívesen látják. Tárnyak: 1. A vigécz Monolog; Karl után írta és felolvassa Fried F. j. h. 2. Réthi Gy. bírálja Kovács D. nek egy novelláját. 3. Egy osók következménye; eredeti monolog, írta és felolvassa Oried F. j. h. 4. Folyó ügyek.

— **Exquisitos, Perfectos, etceteros.** Lapunk utóbbi számainak egyikében említett tettünk arról, hogy a dohányjövédéki igazgatóság új fajta különlegességi szivarokat szándékozik forgalomba hozni. Mint értesültünk a következő elnevezésű szivarok fognak ez alkalomból a forgalomba kerülni: Imperiales, Esceptionales, Perfektos, Regalia Filipinas, Exquisitos. A dohányjövédéki igazgatóság ezeken kivül a következő elnevezésű új szivarnemekkel fogja szaporítani a már forgalomban levő különlegességi szivarfajokat: Cabinetes de Juclan, Imperiales, Aquilas Imperiales és Londres Imperial. Ezen új szivarfajok már május elsejével fognak forgalomba kerülni.

— **Nagy tűzvész** dühöngött a mult héten Almakeréken, Nagyküküllőmegyében. A csak részben biztosított épületek leégése által okozott káreseteknél több társaság volt érdekelve s mint írják a Magyarfrancia bizt. társ. kolozsvári vezérügynöksége küldte ki leghamarább képviselőjét, ki a károsult felekkel nagyon udátányosan bánt el.

Két fotografia

— egy alakról. —

Első kép. Szelid emlékezés, feltámadván lelkemben öleld, öleld e képet, a mely kedves nekem, kedvesebb, mint a virágnak a harmat, villámnak a menydörgés.

Feltűnt lelkem előtt enyhe nyugalomnak áldott helye, hol nyugalmat talál az, kinek nincsen fejét hova lehajtania nyugalomra. Óh áldott, áldott hely az, a melyikről gyöngye képzeletem képet rajzolgat élembe e pillanatban.

Enyhe árnyék világa az, levegője meleg, mint az anyai osók, illatához nem hasonló az arab rózszerdők ózonja; valóban úgy hiszem, hogy az arab rózszerdők illata egészen hasonló iránnyu. Árnyékai felett enyhe világgal fénylik örök világosság. Nap ott soha le nem áldozik, éj ott soha le nem borul. Áldott félhomály uralkodik itt, arany sugarak teszik enyhévé a világosságot és a melegot, arany sugarak, a melyeket száz látýolos nap hintegat a boldogok fejére.

Boldogok azok, kik a boldogság e helyére jutnak be, a melyet gyöngye tollam hiában igyekszik hiven lerajzolni.

Halk suttogás hallszik mindenfelé, olykor morajja magasztosulva zsong, zajong, zsiabong az árnyak és sugarak vegyülékének ez országa.

Óh én jártam itt és pedig nem egyszer s ha sejtésem nem csal, életemnek utja ezután is nem egyszer fog ide vezetni. Ha másfelé járva, kiittam sok keserű poharat; ha a hosszú éjben bolyongva immár elfáradék; ha száműztek minden egyébűnben, és ha már ki vagyok zárva: ide vezet utam s szives fogadtatást találok itt még akkor is, ha máshol a leg-sötétebb éj borítja a világot.

Óh kedves, áldott hely ez, kapuja nyitva mindig, reggeltől estig, estétől reggelig. E hely az, a mely joggal írhatná ajtaja felébe a bibliából: jöjjetek énhozzám ti, a kik szenvedtek, mert én megvigasztallak titeket, jöjjetek énhozzám, a kik szomjuhoztok és a kik éheztek, mert én megittatlak titeket és ételt adok nektek.

Óh szenvedők, éj sötétében bolyongók s az éjben szomjuhoztok és éheztek, jöjjetek, jöjjetek e helyre a mely megvigasztal, megittat titeket és ételt ad nektek, mert ez a hely a — Tauffer, avagy nemzeti nyelven a „tuffer”

A mit elmondottam róla, az mind igaz. Lám, a mi ráillik a paradicsomra, az ráillik egy szálíg a tuferra.

Második fotografia. Egy kép a pokol valamelyik zugából. Szemben Kolozsvár legnagyobb templomával leghíresebb kocsmája. Hotel, mert urak is látogatják, lebuji, mert a munka nyomorultjai idegyülekeznek az éj óráiban elvarni, elinni, elkártyázni, elszórni azt a kis pénzt, a mit az égető naptól tikkadozva, a hidegtől eldermedve gyűjtenek össze a napnak óráiban.

Gázlángoktól rekkendő légkörben látod a város valamennyi osztályát képviselve. Amott a szeglet asztalnál egy rendőrtisztviselő meg egy festő isszák a fekete kávé kábultan a bankettől, a melyről idekerültek. A márvány asztal tulsó felén egy faczér kellner morfondirozik, míg a hátára dőlve egy elázott cigány huzza füveg hangokon a fülébe, hogy: „Megvirrad még valaha...” A kellner szomorúsága egy cseppet se kisebb, mint a milyen lehet egy trónjavesztett fejedelemmé. — Azt siratja: hogy niucs mit csináljon.

Amott tul egy kőmives sir. Sir mert részeg és arra gondol, hogy elvesztette a pénzét. Ha kijőzanodik majd reggel felé, elfelejti, szerez újat holnap estére.

— A közepén jeunes dorée tagjaio rditóznak. És zúg, zsiabong, rikong és mozog a két öblös szoba; pipafüsttől fakult falairól Deák Ferencz, Széchenyi arca tekint le, megfakultan az időtől. E szobákban minden perc egy órát vényt és minden óra napokat. A filledt lég ráülepedik a tüdőkre, a szemek kiveresednek, a mell nehezen engedelmekedik. A külső szoba fekében kerek márványasztalok körül a mindennapi kártyázók szoronganak. Fakó, sárga arcok figyelik a kártyák esélyeit. Kaczagás, káromkodás rikong, ölelekezik, kavarog a párákban. Az ember érzi mára tüdőben megfertőztetett levegőnek a nyomását.

Amott a szögletben egy munkás fajta ember alszik ráborulva az asztalra. Egy subancz abban találja a mulatságát, hogy nagyokat üt a tenyerével a fejére. Az ember felébred, szíjjel néz, szemei bután merednek a semmibe, elmosolyodik és elszik tovább.

Billiárdgolyók csattogása ezifrázza a zajt s mikor egy-egy kis szünet áll be az ajtónyitásra, remeg a dal a részeg cigány hegedűjéről: Megvirrad még valaha... Egy emlék e részegek között a szabadságharcz mámoros napjaiból.

Némolyik énekelni is kezdi, de a hangjától csakhamar nem hallja a hegedűt s más nótába kezd.

Egyik asztalnál hirtelen dulakodás keletkezik. Valamelyikről kiszült, hogy csalt. A pinczér ajtót nyit, valamelyik kilöki a másikat s foly rendszeren tovább a dolog.

A lég, a mely künn az utcán fűzfabarkák illatát hordván magával friss és szabad, itt benn szűlője tüdővésznek, vakságnak; a gázlángok halványan pislognak az állati gőzben, a sok különböző emberhangtól egyhangu zsiavj lankadóféiben van, közeledik a hajnal. — Az éjjeli vendégek elszállingóznak haza, a személyzet kicserélődik: jönnek a nappali pinczerek és a nappali vendégek.

Fodor Menta.

VIDÉK.

— **Szórakozott karmester.** Brassóban néhány napon át működött egy német zengeráj. Mikor a dalos társaság eltávozott a társulat „karmestere” elvitte a vendéglő paplanát és párnáját, aztán „allegro” eltávozott.

— **Egy derék tanító.** Ippi levelezőnk írja: Az itteni szőlőhegyek nagy részét — mint egy kétharmadát kiirtotta a fillokszéra, s ezzel a szegény nép jövedelme legfőbb forrásától lett megfosztva. Az ippi állami iskola derék tanítója azonban az ilyen módon az elszegényesedésnek kitett lakosságot a gyümölcs tenyésztésre akarja megtanítani. Bene Ambrus tanító az állami iskolába járó 10—14 éves tanulókat oly sikerrel oktatja a gyümölcs nemesítésre, hogy az iskola fa csemotéin kívül a fiuk mindenfelé gyakorolják a fanemesítést, s a faluban már több zer nemes oltvány van, melyekkel a fillokszerá-elpusztította szőlőhegyeket ültetik be.

— **Tavaszi vihar.** Szilágysomlyón a mult napok egyikén nagy vihar volt. Egész délelőtt változatos, szeszélyes áprilisi nap játszott az emberrel, majd mosolygott, majd elborult s mintegy kényszerítette a járó-kelőket, hogy a számíthatatlan időjárásához alkalmazkodva, felöltöz és esernyőt vigyenek magukkal, ha kimozdulnak hazulról. Ez az óvatosság hasznosnak is bizonyult, mert déli 1 óra felé egyszerre csak valóságos záporosó kerekedett mendörgéssel és villámlással s rövid ideig tartó nyárias zivatar vonult el a Magura felett. Kárt nem tett, sőt a gazdáknak használt s e mellett még nagyon is üdév és kellemessé varázsolta a levegőt.

— **Szilágysomlyón nincs deflezt.** A városnak az 1889. évben bevételé volt: 23,038 frt 53 kr. kiadása: 22,109 frt 27 kr. pénztári maradvány 929 frt 20 kr.

— **Polgári dalárda** van alakulóban Sz.-Somlyón. A már eddig 30—40 tagot számláló daloskór alakuló gyűlése ma szombaton van. A polgárok közat nagy érdeklődés és a buzgalom, hogy ez intézmény létesüljön s már is több tekintélyes polgár lépett a tagok sorába.

— **Leesett a gyorsvonatról** — mint levelezőnk jelenti, — Predeal mellett közel a 300. számú rházhoz, Imrich János fékezé, aki súlyos sérüléseket szenvedett a fején. A baleset színhelyeiről dressinán szállították Brassóba s innen kocsin a kórházba.

— **Tűz volt** tegnap hajnalban — írja levelezőnk, — Ó-Brassóban s leégett három ház, az egyikből a butorokat sem lehetett megmenteni, egy szegény kőszőrűnek mindene benn égett.

— **Öngyilkosságok.** Brassóban Schuller Frigyeslevél hordó felakasztotta magát. Öngyilkosságának oka gyógyíthatatlan betegség. — **Volkány** községben egy földmives tegnapelőtt fobelőtte magát. A szerencsétlen ember egyszer a szájába lőtt s azután a fejébe.

— **A miniszter köszönete.** Nagyszében városa tegnapelőtt közgyűlést tartott, melyen a napirend előtt Hochmeister polgármester azt a jelentést tette, hogy gr. Bethlen András miniszter megbizta arra, hogy a városnak, szívélyes bucsujáért legőszintébb köszönetét kifejezze. A polgármester e kijelentését a városi képviselőtestület éljenzés közt tudomásul vette.

— **Nagy tűz** volt tegnap Szászrégenben, mely a kincstár tulajdonát képező fűrészmalmot és a bérlő tutajkereskedő társaság fakészletét majdnem teljesen elhamvasztá. A kár — mint tudósítónk táviratozza — mintegy 50,000 frt. A fűrészmalom és fakészlet a Magyar francziánál 65,000 frtra biztosítva volt.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

Constantin abbé.

Ujházi Edéről kell írnom, nagy Magyarország kiváló színművészeiről, a ki eljött ide hozzánk vendégnek, hogy egy pár napra egészen a miénk legyen. Tegnap, az első estén eljátszotta Constantin abbét és mi lettünk az övé — egészen.

Ebben a ténnyben együtt van minden, a mit tegnapi alakításáról tudósítói minőségemben el kellene mondanom azok számára, kik nem voltak a színházban. A kik ott voltak, azok ugyis csak némi parányi viszfényt találják meg csupán ebben az írásban, melyet az ő kedves, szeretetreméltó, mély szívű abbéjától szerteszugározni láttak.

Egy-egy kiváló s eredeti egyéniség reám mindig olyan hatást tesz, mint a nap: — vonz, éltet. Ha művésze az egyéniség, szeretek beléhatolni mélyen, gyöngyörtséggel szedem szót, drágaságokat találva legapróbb részeiben is. Soha pazarabb eredményt, mint Ujházi Edében.

Ujházi Ede az apró részletezés művésze.

Ő nem fest nagy vonásokkal, színeinek ninosen széles alapja, — száz meg száz féle apró, de a g a z vonásainak tökéletes összhangjából domborodik ki karaktereinek remek alakja. Ez alakokban ezért van annyi közvetlen igazság, annyi erő és élet. Egészen közelről nézve, még jobban hatnak; minden részük mintának, tanulmányra való, mert olyan kidolgozott, akár csak a Markó tájképei, melyeken külön áll és eleven minden buzakalás, minden falevél. Mintázzák, utánozzák is — és lopják őt az összes magyar színpadokon. Nincs olyan vidéki színpad, hol egy-egy másolója ne akadna. „Niet Ujházi is így csinálja! — egészen úgy! És először Ujházi csinálta úgy. A modorát, a genialis ötleteit olyan szabadon és vakmerően lopják, mintha azokat nem is tőle szednék, de onnan, a honnan annyi művészettel veszi ő, — az életből.

Például a tegnap esti Constantin abbé. Hány halvány meg halvány fotográfiája forog ennek a magyar színpadokon. Talán nem is tehetnek az utánzásról, a kik utánozzák, olyan hatalmas volt az eredeti, hogy képtelenek nem utánozni s önkénytelenül másolják, ha látták. A kik nem látták s bírnak valami kis igazi tehetséggel — és ez az Ujházyt illető legméltóbb dicséret, — azok is mint-ha őt utánozzák.

Constantin abbejében ott a falusi abbé — mindenestől. Nem hiányzik róla egyetlen vonás, talán még lélegzetet is így vesz. Bátran beültethető akármelyik Loir menti parochiába, a hivi megesküdnének, hogy istenfélőbb, jámborabb, kedvesebb, jobb szívű papot nem láttak soha. Nem csak tisztelnék, de imádnák.

Művészi egyéniségének ez az alapvető tulajdonsága — a részletezés, — nem zárja ki azon-

ban, hogy nagy, mély, erős karaktereket is ne tudna teremteni. Ujházi legújabb nagy sikerei a Schakespeare Schylockja s Lessing „Bölcs Náthánja” voltak.

Mind a kettőt látni fogjuk.

A tegnap esti előadás többi szereplőjéhez így szólt a harmadik felvonás után a mester: „Mindnyájan jól csináltátok!”

Hazai archaeológiánkhoz. Russu Viktor tanártól sajtó alatt van egy nagyobb szabású mű. hazai régész- és történezeink nyomán, melylyel jó szolgálatot vél tenni mind a magyar, mind román tudományos érdekeknek. Címe: „Dacia-Porolisensis, különös tekintettel a Szilágyra. I. Rómaiak kora.” Tartalma: 1. Termini Daciae. 2. Limites „Regionis Aransvallane.” 3. Descriptio Silvaniae. 4. Imperium Romanorum in Dacia stabilitum. 5. Vine stratae. 6. Limes dacicus. 7. Portae mesesinae. 8. Drevarium rerum gestarum Daciscorum. 9. Honores publici in Dacia. 10. Antiquitates Silvaniae in partibus cisvallanis. 11. Antiquitates Silvaniae in partibus transvallanis. 12. Cultus Daorum. 13. Ministri sacrorum. 14. Topographia Silvaniae. 15. Conclusio.

Füredi Józsefnek a kolozsvári szintársulat tehetséges és kedvelt komikusának jutalomjátékául holnap vasárnap délután „Az okos bolond” cz. mulatságos népies bohózat kerül színre. Az összes szerepeket elsőrendű tagok játsszák s az előadás igen mulatságos lesz. Felhívjuk rá a közönség figyelmét.

VIDÉKI ÉLET.

Monostorszeg, ápril 16-án.

Folyó hó 12-én irt cikkem végén jelzém azon eseteket, melyeknél igenis szükségesnek véltem Szolnok-Dobokamegye közéletében, minden ellenzékiekedési gyanúsítás nélkül — az ellenőrzést, a megyei birtokos független elem részéről; jelszen: a községi, árvavagyon kezelésnél, az alapok és nyugdíjak pénzénél.

De mielőtt az okokat fejtegetném és példák-kal mutatnám ki ennek szükségességét, mintegy postulatunként 1000 éves multon fejlődő megyei rendszerünk fentartására szükségesnek vélem és tartom a csak alig mult állapotokat egy pár vonással esetelni.

Szolnok Doboka-megyében a közélet iránti érdeklődés 15 éve stagnált; gépezetté alakult az egész szervezet, egy vezető — mondjuk főgépezető — commandójára. A vezető saját reputációja, illetve nimbusza megmentése érdekében, mivel a legkisebb ügyben is, identifikálta magát az ügygel, illetőleg annak elintézésével, a kivitelnél előfordult hibákat és történet visszaéléseket leplezni, fedezni akarta és fedezte, illetve lepleztette s így történt aztán meg, hogy Szolnok-Dobokamegye mustra-megyének lett országosan elnevezve, mint olyan, a melyben minden a legpompásabban kifogás talanul megy!

Hosszu időn, — csaknem egy évtizeden át, — tartott ez értelemben a „mustra-megye” elnevezés, dicsfényvel vonva körül a fő (gép) vezetőt!

Persze arról nagy Magyarországnak nem volt tudomása — látva a káprázatos rendet, mondjuk ki őszintén, a nem is álmodhatott eredményeket e szegénynek tudott megyében, (látható ez a földmivelési miniszterium „aratás eredményeket” feltüntető statisztikájából; még színes máppán is ki van adva, a megyék holdankénti hozamának kitüntetésével, és mindkét helyen, fájdalom, nagyon hátra állunk mindég); hogy e nagyszerűeknek mondható eredmények: az erőszak, — kieroszakolás — a csaknem tönkrejuttató róvatolás szülöttjei egyfelől és másfelől a megyei közéletben hivatásszerű jogosultsággal bíró független birtokos elem teljes visszaszorításával történt és történhetett meg csak; gépezetté silányitva 1000 éves alkotmányunk legelső alkotását, a megye-szevezetet; azon bazist, a melyen alakult Magyarország egy ezredével ezelőtt és a melynek köszönheti, hogy az a mi: Ország! és magyar! és így Magyarország, szeretett hazánk áll!

A másfél évtizedig tartó állapot utóbbi részében kezdtek észrevenni a Szolnok-Dobokamegye határain kívül állók is, hogy „nem mind arany a mi fénylik” Szolnok Dobokában! A kommandóra történt kivitelek nem mind váltak be; a végrehajtók egyes ügyek elintézésénél, — az intencióról lehet, nem is lévén teljesen tájékozva bakklovéseket tettek. És még az is kiemelendő itt, hogy minden körnek megvan a maga karakteri-

záló jellege, most a sikkasztások korát nyögjük — a könnyű megelhetés, meggazdagodás eszközeit és piszkait ma nem nagyon nézik; hát bizony megessett itt is a mi másutt is, hogy egyesek könnyen szerettek élni, mások gazdaságban dúlakodni és . . . és nem voltak válogatósak!

De fájdalom aztán, hogy bizony itt nem igen esett meg az, a mi más helyeken megessett — ha kellett — hogy az illető könnyenélők, gazdagságban dúlakodni szeretők, szóval a nem válogatósak igényei davalváltassanak a kellő mérvre holminemű ez esetekre alkalmazható paragrafusocskákkal, a mindent intező fő „deorum”-ának megkimeléséért! És így aztán bekövetkezett az az állapot, hogy a jelzett aera elsötéltében „mustra” jelző más értelemben kezdett használatni; míg végre átalakult oly állapotok, helyzetek nyomorúságok jelzőjévé, a melytől őszintén kívánom: Isten mentse meg hazám minden törvényhatóságát!

Mert hiábavaló volt itten a feljajdulás, felháborodás szóval avagy írásban; panaszlevélben, vagy hirlap utján való közzététel által: ez mind nem numerált! Mindenkit és mindent fedezett a fő a végletekig, még saját személyisége kompromittálásával is! Kell . . . ? szükséges rá a példa . . . ? Szolgálhatok quantum satis! . . . De hagyjuk ezt; csak azért tértem rá e kellemetlen érzéseket keltő dolgokra, hogy kimutathassam, hogy azok az állapotok pedig határozottan bűn és véték lenne önkormányzati jogunk ellen és mintegy postulatunk áll előttünk a rendezés, tisztázás: a független birtokos elem közreműködésével, 1000 éves multon alapuló megyei önkormányzati rendszerünk megmentésére!

Én teljes elismeréssel voltam és vagyok volt főispánunk br. Bánffy Dezső mltsága elért, kimutatható és személyétől el nem vitatható alkotásai iránt; de ha összeveszem és összehasonlítást teszek az eredmény és az azt előállító módok és eszközök felhasználása, vak eszközzé törpült egyesek visszaélései és büntetlenségei közt, . . . fájó érzés fogja el keblemet s kívánom: bárha ne ismertem volna B. D. brt, mint főispánt, ne lát-nám elismerésre érdemes alkotásai eredményeit! Mérlegre vetve megyénk életében mint pluszt és minust, a feláldozott megyei adóst, áldozatot — a háttért is tekintve — a B. D. br. általi alkotásokkal, a minus annyira túlsúlyzó, tehát veszteség számlára irandó, hogy azt csak j az tudja, a ki érzi, nyögi, benne van!

„Sine ira et odio” irom ezeket; lehet, hogy sokak előtt visszataszást keltők, de jegyezzék meg magoknak az illetők, hogy e hon mindnyájunk hona; fennmaradása, alapintézményeinek sértetlen átruházása a későbbi nemzedékre, mindnyájunk szent kötelessége! Elvitázhatatlan tény, a történet tanúsítása szerint, hogy Magyarország 1000 éves fennállását, a megyei rendszer biztosítá a multban a jelenre, kilépni annak érdekében kötelesség!

Biró István.

KÜLÖNFÉLÉK.

— április 20.

— **Ázsial fejedelem a Kárpátokon.** Megunta e birodalmát a fejedelem, hatalmasabb társa száműzte-é, vagy vihar kapta szárnyaira s az hozta el a D. valaghiri örök jégbirodalmából a Kárpátok közé? Akármilyen hozta el ide hozzánk, de rosszra hozta, mert az örök szabadság régióiból lánczokra került. Eperjesi Nimródok vadászasközben a Simonka (az eperjes-tokaji hegység egyik elágazása) egyik csúcán pillantották meg, a vadászebekek meglehetősen élesen megtámadta és az egyiket el akarta burcolni. A vadászok zavarban voltak, mert csak sűrőtre töltötték meg a fegyvereiket. De nem habozhattak és egyikük oly szerencsésen lőtt, hogy a halántékon találta és úgy elszédítette, hogy megkötözötték és veszély nélkül szállíthatták Eperjesre. A tüzetesebb vizsgálatnál kiderült, hogy a fejedelem egy pompás kondor (sarcophagus gryphus). A mesék griffmadarának a modellje, mely a Kárpátokba tévedt. A madarat orvosi ápolás alá vették, teljesen meggyógyult és most egy gazdag kereskedő özvegye házának legszebb díszét képezi. Már meg is keresztelték; neve Czézár és teljesen megfelelő nevének.

— **Baross és a főúri labdázók.** A budapesti nemzeti kaszinó ifjúsága nyaranta szenvedély-

lyel űzi a „lawn tennis“ angol labda játékot. Rendes labdázó helyiségről eddig a városi iparcarnoknak a kereskedelmi muzeumtól el nem foglalt része szolgált. Az idén azonban, — mint budapesti tudósítónk írja, — Baross miniszter kijelentette a főúri társaságnak, hogy a helyiséget labdázás céljaira nem engedi át. A társaságnak Károlyi Gyula gróf belvárosi, egyetem-utcai palotája kertjét engedte át, melynek elkerített pázsitos részén folyik most naponként a labdázás.

— **Egy nagyherceg forradalmi költeménye.** Emeltettük, hogy Konstantin Konstantinovic nagyherceget egy forradalmi költeménye miatt állítólag letartóztatták. A költemény hevenyészett fordításban így hangzik:

Ki sokat szenvedél és sokat fáradál
Kétségbe'sésnek óh ne adjad át magad!
Hisz ott fent trónol ő, ki látja a nyomort,
S a ki előtt a bűn titokban nem marad.

Szétzúzva, rom gyanánt hever az ideál,
Vér és köny öntözi, mely egyre csak buzog,
De majd jön nap, melyen vér és köny nem fakad,
S leszünk mindannyian testvérek, szabadok.

Szabadság emeli föl szép és szent fejét
S lábával gázol a rablánczon, ostonon,
És visszavívja majd rablott tulajdonát! —
A költő alma ez, — s való lesz egykoron.

Köröskörül sohajt a csüggedt néptömeg
És megváltást remél a fényes ég felől,
Oh várom én is azt, szegény bár nem vagyok,
Mert kincs és hatalom lelket még meg nem öl.

Fény, pompa sírba száll, — de halhatlan a dal,
A mely szent harcra hí, mely vész gyanánt riad,
Bár ez ári vér is az, mely eremben kering,
Kövessétek hívón szabadság-dalomat!

Nem becsvágy, hiúság, mi tölti lelkemet,
Nem azért küzdök én, mert főrangú vagyok.
Oh orosz nép, fajom, tiéd az életem,
Mind kéked áldozom, a mim van s mit tudok.

Idegenek névsora.

Kolozsvárt, ápril 19.

Nemzeti szállodában:

Robitsek Emil kereskedő, Bécs.
Majer Ede gyáros, Szombathely.
Haacker Ferencz kereskedő, Kecskemét.
Klein Ignác utazó, Budapest.
Grünauer József utazó, Brunn.
Hamary Kornél, m. kir. honv. hadnagy, N.-Szében.
Köblös Lajos m. kir. honv. ezredorvos, Deés.
Reisz Simon ügynök, Ujvidék.
Schleifer Zoltán utazó, N.-Várad.
Jelinek Sándor „ Budapest.

Hungária szállodában:

Farkas Izsák és neje kereskedő, M.-Vásárhely.
Rozs Gyula titkár, Budapest.
Tauszig Ignác kereskedő, Bécs.
Rolf Kármilló jószágigazgató, Tura.
Gallén Ottó kereskedő, Bécs.

Erzsébet szállodában:

Klein Sándor utazó, Debreczen.
Salamon József birtokos, Vingárd.
Czink Pál magán hivtnok, Brassó.
Detjeur Frigyes utazó, Bécs.
Pauker Rudolf utazó Brunn.

KÖZGAZDASÁG.

A deési határrendezés nyomorúságai. Már hat éve vajudik — mint nekünk írják — Deésen a határrendezés, folytonos rémületekben tartva különösen a kisgazda közönséget. Az utóbbi 3 év alatt a kisebb gazdákat a kihatás bizonytalansága csaknem tönkre tette, nem tudván, vagy nem mervén földeskeiket okszerűen megművelni. E hóban szerencsésen megérkeztek a mérnökök a közönség valóságos bosszantására, mert a tagok birtokba adásainak előkészületei oly ólom-szárnyakon haladnak, hogy — tekintve az idő előhaladottságát — aligha a veteményezés előtt lesz belőle valami. Hanem ezt aztán a marha tartó gazdák fogják igazán megsínyleni. Deésen a nyomás forduló rendszer volt gyakorlatban, melyről azonban a tagosítás befejeztének reményében nem gondoskodtak a folyó évben a tagosítást intéző szájhősök. Ha mindezekhez hozzáteszük azt a sok visszaélést, erőszakot, ámitást és részrehajlást, melyekből az intéző egyének eminens vizsgát tettek le s melyek miatt a szegény kisbirtoko-

sok most „se künn, se benn“ nincsenek; akkor elmondhatjuk, hogy: igazság jöjjön el már valahára a te országod!

Méhészek figyelmébe. A kolozsvári méhészeti egyleti méhtelegen gyakorlati utmutatások adatnak minden esztőtörtök és vasárnapon, a délelőtti órákban, ugy az egylet tagjainak, mint másoknak is, a kik a méhészet iránt érdeklődnek.

Blkák eladása. A tordai m. kir. állami bikanevelő telepen eladó 46 darab tenyészbika erdélyi magyar fajta, továbbá a csákovári földműves iskolánál 10 darab magyar fajta tenyészbika.

TÁVIRATOK.

Orbán Balázs meghalt.

Budapest, április 19. (Az „Erdélyi Híradó“ tudósítójának távirata.) B^áró Orbán Balázs orsz. képviselő az éjjel rövid betegség után meghalt.

Orbán Balázs halála nagy veszteség nemcsak a függetlenségi pártra, melyhez tartozott, nemcsak a képviselőházra, melynek 1871. óta tagja volt, de egyszersmind a magyar történetírásra is.

A jeles politikus és író Lengyelfalván született 1830 február 2-án. Ifjú korában beutazta Keletet, s már ekkor feltűnt nagy képzettsége által.

A képviselőházban, mint igazi székely ember a székelység érdekeinek buzgó szószólója volt.

Nagyobb irodalmi művei: Utazás a Keleten, (6 kötet). Kelet tündér világa (fordítás), Székelyföld leírása (6 kötet) Torda monografiája.

Budapest, ápril 11. (Az „Erdélyi Híradó“ tudósítójának távirata.) A függetlenségi párt tegnap esti értekezletén Irányi Dániel előterjesztette a törvényjavaslatot, mely a honossági törvény 31 és 32 szakaszainak eltörlését czélozza, s mely legközelebbi ülészek elején benyújtandó lesz.

A párt a javaslatot egyhangulag elfogadta.

Orbán Balázs 75,000 forintot hagyományozott az Emkének.

Zavargások.

Brunn, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) Tegnap délb-n Witkowitzban a katonai őrsjáratot kövekkel hajgálták meg, mire a katonaság löfegyverét használta. Négy ember életveszélyesen, három súlyosan megsebesült. Az éjjel Witkowitzban rendezés nem fordult elő. A munkások valószínűleg ma szabják meg követeléseiket. Friedlandban a vashámorok, tekintettel a viszonyokra, részben megszüntették a munkát, de a helyzet ott egyáltalában nem nyugtalanító.

Vasuti szerencsétlenség.

Berlin, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) Ma reggel egynegyed nyolcz órakor a Kreuzből jövő személyvonat a werbigi teherállomásnál kisiklott. Egy vasuti munkás életét vesztette, négy utas súlyos és tizenkettő könnyű sérüléseket szenvedett. A sebesültek elhelyezésére megtették a kellő intézkedéseket. A vizsgálatot megindították. A Berlinből Königsbergbe menő gyorsvonatot Frankfurton és Küstrinen át irányították. Délelőtt 11 órakor a forgalom már helyre volt állítva.

Stanley Párisban.

Páris, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) Stanley ide érkezett és a „Westminster“ vendégfogadóba szállott.

A királykisasszony utban.

Potsdam, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) Mária Valéria főhercegnő a hohenzollerni örökös hercegnő nejének látogatására ide érkezett.

Kabinetválság.

München, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) A képviselőház ülésén a centrumpart nevében Bieh által benyújtott indítványt a részvénytársaságokról szóló törvény korlátozása tárgya-

ban, igen élénk vita után, az igazságügyi, belügyi és hadügyi miniszterek erőyes ellenzése dacára, névszerinti szavazással 82 szavazattal 66 ellenében elfogadta.

Strájk.

Bécs, ápr. 19. (Az „E. H.“ eredeti távirata.) Az osztrau-karwini bányákban kiűtött sztrájk alkalmából a teleptulajdonosok abban állapodtak meg, hogy minden egyoldalú eljárástól elállanak.

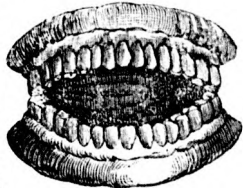
Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

KORBULY JÓZSEF.

Kiadó: a Közművelődés irod. intézet, kő- és könyvnyomda.

Az egészséges vérnek nagy jelentőségét az ember testére nézve a közönség még igen csekély mértékben méltányolja. Nem fogják fel, hogy igen sok bajnak a rossz, a nem kellően épződött vér az oka. Azoknak, a kik vérszegénység, vértörődés (szédülés) szivdobogás, szemszikrazás, sápkór, bőrkiütések stb. miatt panaszoknak, arról kellene gondoskodniok, hogy rendes emésztés s táplálkozás által vértüket erősítsék. Ily esetekben, köztudomás szerint Brandt Richard gyógyszerész svájci labdaccai, melyek a gyógyszerárakban 70 kr. kaphatók, nagybecsű szolgálatot tesznek, s különösen a nők is kellemes hatásuk miatt, minden más szer-nél többre becsülik. De mindig különösen a kereszt-nővre ügyelve kell kérni a Brandt Richard gyógyszerész-féle svájci labdacsokat. Szorosan alhoz tartsa magát a vevő: hogy minden valódi doboz czimlapján jelzésül egy fehérceresz vörös mezőben, s ez elnevezés: „Brandt Richard gyógyszerész svájci labdaccai“ található. Minden más fajta dobozt vis-sza kell utasítani.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy készitek érc és kautsuk foglalású fogsorokat és ezekhez a legjobb anyagot szolgáltatom. „Különösen figyelmebe ajánlom az érc és kautsuk összeköttetéssel készült fogsorokat azoknak, kik a kautsuk foglalással készült fogsorokat szájjpadlásuk érzékenysége miatt nem tűrhetik.“

„Kisebb fogsorok és fogsor javítások a műteremben megvárhatók.“

Kolozsvárt, Belközép utca 12 sz.

Teljes tisztelettel

ADLER SÁNDOR J. ALBERT.

Próba mellszobrok,
nélkülözhetlen minden szabászat-hoz és nagyon czélszerű minden család-nak, valamint kirakatok díszítésére, női-, úri- és gyermekszabók, valamint fehér-, szővett- és diatáru-üzleteknek atb, BEDRONEK J.-féle cs. és kir.kiz. szab. próba-mellszobor gyárából elismert kitűnő kivitelben, legolcsóbb eredet gyári árakon ajánlja

Wald Mihály
egyedüli főraktára
Budapest, VII., király-utca 21 szám.

Czukrázat nyitás !!

Alólirott alázatos tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy a **főtér 9. sz., br. Jósika palota a'att levő Wurscher-féle**

czukrázda-helyiséget

átvettem és azt bátyám Ifj. WURSCHER JÁNOS vezetése alatt Husvét első napján megnyitottam. Főtörekvésem egyedül a czukrázati megrendeléseket pontosan eszközölni.

Kaphatók: Wurscher-féle magyaró, narancs, csokoládé- és dió-krém-torták, friss sütemények, finom és mindig friss czukorkák, likörök, hazai és külföldi borok, francia- és magyar cognac, fagyalt, moszkovit, Parfe Biszkuit glasse, Crocanbuse, habtorta.

Finom bivaltejes kávé 1 kiffivel havi 3 frt előfizetéssel.

Eszedzem a nagyérdemű közönség becses pártfogásáért, maradtam alázatos tisztelettel

kész szolgáljuk

WURSCHER L.

Nincs többé filloxera!

Szőlőgazdákra fontos új találmány.
Szabadalmazott „Filloxera irtószer“.

Minden szőlőbirtokos szerezzék meg a cs. és kir. szabadalommal ellátott
„**FILLOXERA IRTÓSZERT**“.

Az első erdélyi szabadalmazott kémiai gyár tulajdonosának végre, hosszas kutatás, több rendbeli kísérletezés után sikerült biztosan ható szert előállítani, melynek alkalmazása mellett a **szőlők a filloxera ellen biztosan megvédhetők.**

A feltaláló gyakorlati kísérleteket tett a vegyszerrel, s arra a tapasztalatra jutott, hogy a szerrel — mely e nemből egyedül álló anyag — a szőlőket a pusztulástól nemcsak megóvni lehet, hanem maga a szőlőtoke ugy épségben, mint termőképességben felette sokat nyer.

E szernek alkalmazása olyképp eszközölendő, hogy azzal a filloxera által meglepett szőlőtökeket a gyökérnél be kell kenni a mi által nemcsak a filloxera irtatik ki, hanem a gyökerekbe új éltető erő és termőképesség szerzetetik; úgy, hogy a szer alkalmazása után a szőlő dúsabban terem, mint azelőtt, s a gyümölcs is ízletesebbé válik.

Ezért még olyan szőlőknél is, melyek nincsenek filloxera által megtámadva, használandó a szer azért, mert a szerrel bekenet szőlőtökeket a filloxera nem támadhatja meg. Ezért tehát minden szőlőbirtokos szerezzék meg és használja a szert, mert azzal minden pusztulás ellen megvédi a szőlőjét s biztosítja a jövedelmét.

Ezen szer idejekorán beszerzendő, hogy még a rüghajtás ideje előtt eszközöltesék a gyökerek bekenetése.

Egy 3 kilós pléhdoboz ára — használati utasítással együtt — **4 frt 50 kr.**
Egy doboz vegyszerrel **250-300 szőlőtőt** be lehet kenni.
Ugyancsak ezen szer sikeresen alkalmazható **disz- és gyümölcsfák, rózsák, oleanderek** stb. megvédésére mindennemű kártékony rovarok (hernyó, levéltetű) s ragya pusztításai ellen.
E czélra 1 kilós pléhdoboz ára 1 frt 80 kr., félkilós pléhdoboz ára 1 frt.
Megrendelések: Az I. erdélyi szab. kémiai gyárhoz (Kolozsvár b.-király-utca 6. sz.) intézendők. Mindennemű megrendelés pontosan eszközöltetik.

Jótállás mellett egy félóra alatt biztosan ható szert

galandféreg

ellen, mely kiűzi azt fejestől 6 frt 75 kr beküldése ellenében, amikor is a patiens korát kell csak megírni, bérmentve küld. egyedül valódi szert

„**St. Georgs Apotheke**“
BÉCS,
V., Wimmergasse 33.

Gyógyszerész (keresztény) okleveles, magyarul, németül, románul beszél, gondnoki állomást keres. Czim a kiadóhivatalban.

Egy fiatal ember irodai alkalmazást keres.
Czim a kiadóhivatalban.

Egy hét családból álló méhesnél alkalmazást nyer egy méhészt, ki etetőn már hosszabb idő óta működik. Ajánlatok „Mehes“ cz. alatt a kiadóhivatalba kéretnék.

Cselédkönyveket a legolcsóbb árban ad el a kiadóhivatal. 90

Maculatura-papír, méterméza száma eladó. Ertekezhetni a kiadóhivatalban.

A legjobb

brünni szövetek

kaphatók eredeti gyári áron

Siegel-Imhof

finomposztó gyára által
BRÜNNBEN.

Egy elegáns tavaszi vagy nyári

férfi-öltönyre

elég egy 3-10 mtr. hosszú ságu szelet, ami 4 bécsi rőfnek felel meg.

Egy szelet ára:

- 4.80 közönséges
- 7.75 finom
- 10.50 legfinomabb
- 12.40 legszelegfi.

valódi gyapjuszövetből.

Nagy választékban kaphatók továbbá: selyemmel átszőtt kammgarn szövetek, feltöltőhöz való szövetek, loden vadászok és utazók számára, peruvien és doskin szalonöltönyökre. **Előírás szerinti szövetek hivatalnokok számára,** mosható ezernaszövetek férfiak és gyermekeknek, valódi pique mellényszövetek, stb.

Az áru Jósága és mintaszervi kiállításért jótállás. Minták ingyen és bérmentve.

Alapított 1869-ben.

MESTITZ MIHÁLY

első marosvásárhelyi
butor- és építészeti asztalos gyára.

Nagy-Szt.-Király-utca 59. és Csillag-köz 1. és 3. szám alatt.

Ó cs. és kir. Fensége a trónörökös **RUDOLF** főherczeg
főudvarmesterei hivatalától a gőrgényi vadász-kastély berendezésére butorok „szoliditása és eleganciája“ miatt 1886. február 17-én dícsérő elismerésben részesítettet.

Egyrészt raktárain túlhalmozottsága miatt, másrészt pedig hogy munkáimat folytonosan foglalkoztathassam és végül tekintve a jelenlegi általános kedvezőtlen viszonyokat, a butorok árait úgy a kolozsvári, valamint marosvásárhelyi raktárainban tetemesen leszállítottam, dacára, hogy a munka szoliditása ugyanaz maradt. **Kettesebb haszon mellett nagyobb forgalmat szándékom létesíteni.** Ennek következtében minden konkurencziával szembeállhatok, annyival is inkább, mivel nem másodforrásból veszem készletemet, hanem saját műhelyemben készítetem.

Egy szalon garnitúra

masszív, kemény fából, ripsz, creton, szatén, vagy amerikai vászonból 110 frttól fölfelé; ugyanaz plüschből 135 frttól fölfelé; ugyanaz selyemből 150 frttól fölfelé.

Raktárak:
Marosvásárho lyt Nagy-Szent-Király-utca és Szent György-utca sarkán.

Kolozsvárt:
Belmonostor utca 6. szám alatt.

Minden saját gyártmány.

Valódi

brünni szövet- és gyapjuárak

kaphatók
Bum Moritznál Brünnben.

Ajánlja teljesen divatos

öltönyszövegeteit:

3.10 méter teljesen elegendő egy egész öltönyhöz, köv. árak mellett:

Mintakönyv I. egy öltönynek frt. 4.75	Mintakönyv V. 1 öltönynek frt. 12.50
" II. " " frt. 6.25	" VI. " " frt. 15.—
" III. " " frt. 7.50	" VII. " " frt. 18.—
" IV. " " frt. 9.50	

Nadrágszövegetek: Árak méterenként.
Mintakönyv VIII. 2-5 forintig
IX. 5-8 " "

Kabátszövegetek: Árak méterenként.
Mintakönyv X. 2-5 forintig
XI. 5-8 " "

Feltöltőszövegetek: Mintakönyv XII. Árak méterenként 2-8 frtig.

Alkalmos szövegetek cs. és kir. államhivatalnokoknak teljesen előírás szerint, valamint tüzoltóknak, veteránoknak és egyéb egyesületeknek. Miután nem vagyok abban a helyzetbe, hogy t. rendelőknek a fent megnevezett összes mintakönyveket, melyek mindegyike teljesen elkülönítve van, megküldjem, mivel e fölszövegetek kiadás az én költségeimet, tehát az arakat is tetemesen emelné, azért kérem a mintamegrendelésnél csak azt a könyvet kérem, melyre éppen szüksége van, mely czélból, kérem az illető mintakönyvnek a számát megírni. — Minták ingyen és bérmentve. árak utánvét, vagy a pénznek előleges beküldése mellett eszközöltetnek. 8-12

SCHLICK-féle Vasöntöde és Gépgyár

részvénytársaság BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI. külső váci-ut 1696/99 sz. | Városi iroda és raktár: VI. Podmaniczky-utca 14. sz.

Ajánlja kitűnő és szilárd szerkezetű, számos első díjjal kitüntetett:

➔ **SCHLICK-féle szab. 2 és 3 vasu ekéit** ➔
és szabadalm. mélyítő ekéit

   mélyítő ekéit
   önvezetékkel eredeti Schlick- és Vidats-féle

egyvasu ekéit,

talajmívelő eszközeit,
boronait és rögtörő hengereit.

Schlick-féle szab. „**HALADÁS**“ sorbavető gépeit.

Szorbavető gépek, többvasu ekékre alkalmazható tengert és repültető készülékek. Készleiben vannak továbbá: gőz- és járgánycséplő készülékek, gabon tisztító rosták (Baker és Vidats rendszerű), takarmánykészítő gépek, tengeri motorok és darabok, ártalmak és olajmalom berendezések. Eredeti amerikai kévtető és marokrakó aratógépek, és fűkaszáló gépek. **Legutányosabb árak.** Előnyös fizetési feltételek.

Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Jegyzet. Van szerencsénk ezennel t. cz. üzletbarátainknak becses tudomására hozni, hogy miha a VI. Podmaniczky utca 14. sz. alatt levő irodánk legnagyobb részét a külső váci-uton levő gyártelepünkre helyeztük át, mindazonáltal ezen irodai helyiségünkben t. üzletbarátaink köznyelme érdekében egy városi irodát tartunk fenn, valamint, hogy ugyanott építési czikkaink és gazdasági gépeinkből raktárt létesítettünk. — Kiváló tisztelettel

Schlick-féle vasöntöde és gépgyár részvénytársaság igazgatósága.

AZ ÉPÍTÉSI IDÉNYRE!

Perlmoosi Portland-Cement, Olajbatört Festékek,
Beocsini Vizhatlan Mész, Száraz Vízfestékek,
Beocsini Portland-Cement, Firneissok, Lakkok, Ecsetek,

legolcsóbban, de választékban és legjobb minőségben ajánl

GERGELY FERENCZ

KOLOZSVÁRT, főtér 20 szám.

Figyelemre méltó!

A magas kormány által kibocsájtott

4 1/2 % m. Regale kártalanítási kötvények

folyó kamatszelvevényekkel ellátva megjelentek és ilyenek a hivatalos árfolyamon nálam mindenkor kaphatók.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesítek.

Hutflesz Károly.